

ЦЕНТРАЛНА ИЗБИРАТЕЛНА КОМИСИЯ

МЕТОДИЧЕСКИ УКАЗАНИЯ

на Централната изборителна комисиия по прилагане на Изборния кодекс и Закона за пряко участие на гражданите в държавната власт и местното самоуправление за секционните изборителни комисиии в страната за изборите за президент и вицепрезидент на републиката и за национален референдум на 6 ноември 2016 г.
(приети с Решение № 3822-ПВР/НР от 20 октомври 2016 г. на ЦИК)

Целта на Методическите указания е точното и еднакво прилагане на нормите на Изборния кодекс (ИК) и на Закона за пряко участие на гражданите в държавната власт и местното самоуправление (ЗПУГДВМС) на територията на страната.

Раздел I СТАТУТ И ПРАВОМОЩИЯ НА СИК

Статут на секционните изборителни комисиии

Гласуването в насрочените на 6 ноември 2016 г. избори за президент и вицепрезидент на републиката и национален референдум се провежда и резултатите от гласуването се отчитат от едни и същи секционни изборителни комисиии (СИК).

Секционните изборителни комисиии изпълняват правомощията си от деня на назначаването им до приключване на изборите и предаването в РИК на протоколите с резултатите от гласуването и изборителните списъци, а останалите изборни книжа, материали и техника – на общинските администрации, и поставянето на видно място пред изборителната секция копие от протокола с изборните резултати, резултатите от националния референдум и подписаните разписки с числовите данни от въвеждането им в Изчислителния пункт на РИК.

1. Членовете на секционните изборителни комисиии (СИК) се назначават от съответната районната изборителна комисиия (РИК). Секционните изборителни комисиии се състоят от председател, зам.-председател, секретар и членове.

2. Заместването на членовете на СИК се извършва с решение на РИК.

3. Лицата, включени в СИК, се освобождават от служебните им или трудовите им задължения за времето, необходимо за работа в съответната комисиия. За това време те ползват по свой избор неплатен служебен отпуск, който се зачита за трудов или служебен стаж по специалността, или по тяхно искане – полагащия им се платен годишен отпуск.

4. Възнагражденията на членовете на СИК са определени с Решение № 3377-ПВР/НР от 16.08.2016 г. на ЦИК.

Възнаграждението на членовете на СИК не се облага с данъци по Закона за данъците върху доходите на физическите лица. Изплащането на възнагражденията на членове на СИК, регистрирани като безработни и/или с право на социално подпомагане, не лишава лицата от получаването на обезщетения и/или помощи, както и не изисква изменение на декларирани вече от тях обстоятелства.

Членовете на СИК за времето, необходимо за работата им в съответната комисия, се осигуряват като лица, упражняващи трудова дейност на изборна длъжност. Осигурителните вноски по Кодекса за социално осигуряване и Закона за здравното осигуряване на членовете на секционните избирателни комисии са за сметка на държавния бюджет.

5. Членовете на СИК при изпълнение на своите функции са длъжностни лица по смисъла на Наказателния кодекс.

6. Членовете на СИК не могат да носят отличителни знаци на партия, коалиция или инициативен комитет, както и да провеждат предизборна агитация и агитация в подкрепа на позиция по въпросите на националния референдум, а също и да участват в такава в предизборния и изборния ден.

7. Заседанията на СИК са законни, ако на тях присъстват повече от половината от състава им:

Брой на присъстващите	Брой на назначените членове на СИК
3	5
4	6
4	7
5	8
5	9

8. За заседанията на комисията се съставя протокол, който се подписва от председателя и секретаря.

9. Решенията на комисията се приемат с поименно гласуване, което се отразява в протокола.

10. Решенията на комисията се вземат с мнозинство 2/3 от присъстващите членове. В таблицата е показан броят на присъстващите членове и с гласовете на колко от тях решението е прието:

Брой на присъстващите	Предложението се приема, ако са гласували „ЗА”
9	6
8	6

7	5
6	4
5	4
4	3
3	2

11. Решенията се подписват от председателя и секретаря на комисията.

Образец за протокол

ПРОТОКОЛ

Днес, Г., в ч., в изборното помещение, в което се помещава изборителна секция №, намиращо се на етаж на сградата, находяща се на ул., гр./с., адм. район община област, се проведе заседание на СИК №, на което присъстваха:

1., председател
2., зам.-председател
3., секретар
4., член
5., член
6., член
7., член
8., член
9., член

Беше направено следното предложение за решение:

.....

Гласували „за“, „против“

(описват се имената на членовете на СИК гласували „за“)

(описват се имената на членовете на СИК гласували „против“)

След проведеното гласуване СИК прие следното

РЕШЕНИЕ:

.....

Когато „за“ приемане на решението са гласували по-малко от 2/3 от членовете на СИК се смята, че е налице решение за „ОТХВЪРЛЯНЕ“ на искането, предложението, което се отразява в протокола, както следва:

„ОТХВЪРЛЯ“ предложението за/искането за

Час на приемане:

Председател:

Секретар:

12. Членовете на СИК могат да гласуват само „за“ или „против“ конкретното решение.

13. Решенията се подписват от председателя и секретаря на комисията. При отсъствие:

- **на председателя**, решенията се подписват от заместник-председателя и секретаря;

- **на секретаря**, решенията се подписват от председателя и заместник-председателя;

- **едновременно и на председателя, и на секретаря**, решенията се подписват от заместник-председателя и член на комисията, определен с нейно решение, който е от квотата на партия, коалиция, различна от тази, предложила заместник-председателя.

14. На заседанията на комисииите могат да присъстват наблюдатели – по един наблюдател от българска неправителствена организация, застъпници на кандидатски листи – по един застъпник на листите на една и съща партия, коалиция или инициативен комитет, представители на партии, коалиции или инициативни комитети, както и на инициативни комитети, партии и коалиции, регистрирани в информационно-разяснителната кампания по въпросите на националния референдум, а също и представители на средствата за масово осведомяване. Когато партия, коалиция или българска неправителствена организация, участваща с наблюдатели, е регистрирана за изборите и за националния референдум, на заседанието може да присъства само по един представител на партията и коалицията и един наблюдател от съответната неправителствена организация. Направените от наблюдателите, застъпниците на кандидатски листи, представителите на партии, коалиции, местни коалиции и инициативни комитети възражения се вписват в протокола на СИК за установяване резултатите от гласуването в изборите за президент и вицепрезидент на републиката или за националния референдум. Когато възраженията са на отделен лист, те се прилагат към протокола на СИК за установяване резултатите от гласуването в изборите за президент и вицепрезидент на републиката или за националния референдум, за който са регистрирани.

15. Членовете на СИК са длъжни да подпишат протоколите с изборните резултати от изборите за президент и вицепрезидент на републиката и за национален референдум.

16. Членовете гласуват „ЗА“ или „ПРОТИВ“ решенията. Те могат да гласуват решенията и да подписват протоколите с особено мнение, когато не са съгласни с решенията или посоченото в протокола, като изрично писмено посочват в какво се изразява особеното мнение. Особеното мнение се прилага към протокола.

Правомощия на секционната изборителна комисия:

- осъществява дейността по прилагане на Изборния кодекс и Закона за пряко участие на гражданите в държавната власт и местното самоуправление и свързаните с тях нормативни актове в изборното помещение и в района на изборителната секция;

- съдейства на общинската администрация за подреждане на изборното помещение според изискванията на Изборния кодекс и с оглед осигуряване достъп до гласуване на лице с увредено зрение или със затруднения в придвижването;

- следи за спазване на Изборния кодекс и Закона за пряко участие на гражданите в държавната власт и местното самоуправление в изборното помещение и в района на секцията;

- осигурява свободното и спокойно протичане на гласуването в изборителната секция;

- разглежда жалби и сигнали за нарушение на изборния процес, по които се произнася незабавно с решение. Решението на СИК, свързано с недопускане на изборител до гласуване, е писмено и се връчва веднага на изборителя/гласоподавателя;

- преброява гласовете за кандидатските листи за президент и вицепрезидент и съставя протокол с резултатите от гласуването – Приложение № 86-х-ПВР/№ 86-хм-ПВР от изборните книжа;

- преброява пликoвете, намерени в изборителната кутия за гласуване за национален референдум, и гласовете (бюлетините) с отговор „ДА“ и гласовете (бюлетините) с отговор „НЕ“ по всеки от въпросите, подадени при гласуването в националния референдум, и съставя протокол за резултатите от гласуването в националния референдум – Приложение № 69-НР от книгата за референдума;

- обявява на общодостъпно място пред изборителната секция резултатите от гласуването в секцията, като поставя копие от протоколите с резултатите от гласуванията в изборите за президент и вицепрезидент на републиката и националния референдум;

- предоставя срещу подпис на членовете на комисията, на упълномощените представители на партии, коалиции или инициативни комитети, на членовете на инициативните комитети, на застъпниците на кандидатските листи и на наблюдателите копие от подписания протокол с резултатите от гласуването за президент и вицепрезидент на републиката. На всяка страница копието се подпечатва с печата на комисията и се подписва от председателя, заместник-председателя и секретаря на СИК;

- предоставя срещу подпис на членовете на комисията, наблюдателите за националния референдум, упълномощените представители на инициативните комитети, партиите и коалициите, и на

членовете на инициативните комитети, регистрирани в информационно-разяснителната кампания на референдума копие от протокола на СИК с резултатите от гласуването в референдума. На всяка страница копието се подпечатва с печата на комисията и се подписва от председателя, заместник-председателя и секретаря на СИК;

- предава попълнените протоколи с резултатите от гласуването в изборите за президент и вицепрезидент на републиката и в националния референдум на РИК в срок до 24 часа след приключване на гласуването;

- предава на РИК изборителните списъци, по които е гласувано в изборите за президент и вицепрезидент на републиката и за гласуване в националния референдум, с приложените към тях декларации и удостоверения, списъците на заличените лица в изборите за президент и вицепрезидент на републиката и за националния референдум и списъците за допълнително вписване на придружителите за изборите за президент и вицепрезидент на републиката и за националния референдум;

- предава торбите с бюлетините, останалите книжа и материали и печата на СИК от изборите и националния референдум на съответната общинска администрация в срок до 24 часа след приключване на гласуването.

Председател на СИК

1. Указанията и разпорежданията на председателя на СИК са задължителни за членовете на СИК и всички граждани в изборното помещение. Те могат да бъдат отменени или изменени с решение на СИК.

2. Председателят на СИК разрешава гласуване с придружител, посочен от избирателя/гласоподавателя, на лица с увредено зрение и затруднения в придвижването, които не им позволяват да упражнят сами правото си на глас. Решението на председателя може да бъде оспорено от член на СИК и комисията разрешава въпроса окончателно. Решението, с което се отказва допускане на избирател/гласоподавател до гласуване, е писмено, връчва се на лицето незабавно и може да бъде оспорено пред РИК.

3. Секционната изборителна комисия се представлява от своя председател, а в отделни случаи, посочени в закона, от своя зам.-председател, секретар или определен с решение на комисията неин член.

Печат на СИК

Секционната изборителна комисия има само един печат.

Печатът на СИК се получава в предизборния ден в запечатан плик.

Пликът с печата се отваря в началото на изборния ден преди започване на гласуването и печатът на СИК се наранява, за което се съставят два протокола – Приложение № 81-ПВР от изборните книжа, като първият протокол се прилага към книжата и материалите за президент и вицепрезидент на републиката, а вторият протокол се прилага към книжата за националния референдум.

Печатът на СИК се поставя на гърба на всяка бюлетина за избор на президент и вицепрезидент на републиката два пъти на определените за това места:

- първо, след като бюлетината за президент и вицепрезидент на републиката бъде откъсната от кочана и преди да бъде подадена на избирателя, за да гласува;

- второ, след като избирателят отбелязва своя вот, излезе от кабината за гласуване и бъде извършено сверяване на номерата на бюлетината с номерата в кочана, от които са откъснати бюлетини за съответния вид избор.

С печата на СИК се подпечатват:

- хартиените ленти, с които се запечатва избирателната кутия за президент и вицепрезидент на републиката и кутията за гласуване в националния референдум преди да започне гласуването;

- хартиените ленти, с които се запечатва непрозрачната кутия за отрязъците на бюлетините и кутията за разписките от машинното гласуване (само за СИК, провели машинно гласуване);

- протоколите на СИК, съставени по време на гласуването, с произнасяния по жалби и сигнали от избиратели и гласоподаватели, при вземане на решение за преустановяване и възстановяване на гласуването и др.;

- копията от протоколите на СИК с изборните резултати от гласуването за президент и вицепрезидент на републиката и върху копията от протокола с резултатите от гласуването в националния референдум, които при поискване се предоставят на членове на СИК, кандидати, застъпници на кандидатски листи, наблюдатели и представители на партии, коалиции и инициативни комитети;

- плик, съдържащ външната памет (флаш носител) с резултатите от машинното гласуване (само за СИК провели машинно гласуване), подписан от всички членове на СИК;

- пакетите с изборните книжа и материали от изборите и от националния референдум преди поставянето им в съответните торби и хартиените ленти за запечатването им.

Оспорване на решенията на СИК

Решенията на СИК могат да бъдат оспорени пред РИК, която се произнася в рамките на един час, но не по-късно от края на изборния ден.

Раздел II ПРЕДИЗБОРЕН ДЕН 5 ноември 2016 г.

I. ПОЛУЧАВАНЕ НА ИЗБОРНИ КНИЖА И МАТЕРИАЛИ ЗА ИЗБОРИТЕ И ЗА НАЦИОНАЛНИЯ РЕФЕРЕНДУМ

В предизборния ден определен с решение на РИК неин член и длъжностно лице от общинската администрация, определено със заповед

на кмета на общината/района/кметството, предават на председателя на СИК (при отсъствие на председателя, на зам.-председателя или на секретаря на СИК) бюлетините, изборните книжа и материали за произвеждане на изборите за президент и вицепрезидент на републиката и за националния референдум, както следва:

1. избирателни списъци за изборите за президент и вицепрезидент на републиката и за националния референдум – (Приложение № 1-ПВР/№ 2-ПВР от изборните книжа и приложение № 1-НР/№ 2-НР за национален референдум);

2. избирателна кутия и отделна непрозрачна кутия за отрязъците с номерата от бюлетините за президент и вицепрезидент на републиката;

- кутия за разписките от машинното гласуването (само за СИК, провели машинно гласуване);

- кутия за гласуване в националния референдум;

3. кочани с хартиени бюлетини за гласуване в изборите за президент и вицепрезидент на републиката, първият и последният номер на бюлетините от кочана се вписват в протокола за предаването и приемането на изборните книжа и материали (приложения № 76-ПВР/№ 77-ПВР от изборните книжа);

- бюлетини и пликкове за гласуване в националния референдум;

4. формуляр на списък за допълнително вписване на придружителите (Приложение № 71-ПВР от изборните книжа) в изборите за президент и вицепрезидент на републиката;

- формуляр на списък за допълнително вписване на придружителите за националния референдум (Приложение № 52-НР от книгата за референдума);

5. списък на заличените лица за изборите за президент и вицепрезидент на републиката (Приложение № 9-ПВР от изборните книжа);

- списък на заличените лица за националния референдум (Приложение № 9-НР от книгата за референдума);

6. формуляр на списък на лицата, получили копие от подписания протокол за изборите за президент и вицепрезидент на републиката (Приложение № 84-ПВР от изборните книжа);

- формуляр на списък на лицата, получили копие от протокола с резултатите от националния референдум (Приложение № 63-НР от книгата за референдума);

7. по два формуляра на протокола на секционната избирателна комисия за президент и вицепрезидент на републиката (Приложение № 86-х-ПВР/№ 86-хм-ПВР от изборните книжа);

8. два формуляра на протокола на секционната избирателна комисия (Приложение № 69-НР от книгата за референдума), с резултатите от гласуването за националния референдум;

9. формуляри на чернови на протоколите на секционната избирателна комисия за изборите за президент и вицепрезидент на републиката и националния референдум;

10. печат на секционната избирателна комисия;

11. протоколи за маркиране на печата на секционната избирателна комисия (Приложение № 81-ПВР от изборните книжа);

12. образци на декларациите, които се подават (Приложение № 16-ПВР/НР);

13. копирна техника, консумативи и други помощни и технически материали: по два големи плика за президент и вицепрезидент на републиката и за националния референдум с надписи „Списъци на СИК № ...”, „Протоколи на СИК № ... с резултатите от гласуването“ и „Други протоколи на СИК № ...“, които са подпечатани с печата на общината; хартиени ленти за запечатване на изборните помещения; ветроупорни или електрически фенери; канали; опаковъчна хартия; лепило; линейки; маркери; химикалки, пишещи със син цвят; торби и други, за осигуряване на нормалното протичане и приключване на изборния процес в избирателната секция, както и за транспортиране на материалите, техническите устройства всички други материали за машинното гласуване (само за СИК, провели машинно гласуване).

Фабричните номера на протоколите за установяване на изборните резултати се вписват в протокола за предаването и приемането на изборните книжа и материали (приложения № 76-ПВР/№ 77-ПВР от изборните книжа и приложения № 57-НР/№ 58-НР от книжа за националния референдум). Ако има разлика във фабричните номера на отделните листи на протоколите, това обстоятелство се описва на съответния ред от протоколите.

Формулярите на протоколите за установяване на изборните резултати и резултатите от референдума се предават запечатани в плик по начин, който позволява да се види само фабричният им номер. Пликът се подпечатва и подписва от членовете на СИК. След приключване на изборния ден, преброяване на гласовете и попълване на черновата се разпечатва единият формуляр и само ако бъде допусната грешка, се разпечатва и другият формуляр.

Съставяне и подписване на протоколи за предаването на изборните книжа и материали

1. Председателят на секционната избирателна комисия, съответно на подвижната секционна избирателна комисия, член на районната избирателна комисия, определен с нейно решение, и кметът на общината/район/кметството или определено от него със заповед длъжностно лице от общинската администрация подписват:

а) протокол за предаване и приемане на избирателния списък (Приложения № 73-ПВР/№ 74-ПВР от изборните книжа) за СИК;

б) протокол за предаване и приемане на изборните книжа и материали (Приложения № 76-ПВР/№ 77-ПВР от изборните книжа) за СИК;

в) протокол за предаване и приемане на списъка за гласуване в националния референдум (Приложения № 53-НР/№ 54-НР от книжата за референдума) за СИК;

г) протокол за предаване и приемане на книгата и материалите за референдума (Приложение № 57-НР/№ 58-НР от книгата за референдума) за СИК;

2. В случай на неявяване на председателя на секционната изборителна комисия изборните книжа и материалите се получават и протоколите се подписват от заместник-председателя/секретаря на комисията.

3. Протоколите за приемане и предаване на изборителния списък и изборните книжа и материали се съставят и подписват в три еднообразни екземпляра – за секционната изборителна комисия, за районната изборителна комисия и за общинската администрация.

4. Печатът на секционната изборителна комисия, съответно печатът на подвижната секционна изборителна комисия се предава в запечатан плик, който се подписва от председателя на секционната изборителна комисия, длъжностното лице от общинската администрация, определено със заповед на кмета на общината, и член на районната изборителна комисия, определен с нейно решение. В момента на получаването на изборните книжа и материали пликът с печата не се отваря. Отваря се при откриването на изборния ден в секцията – 6 ноември 2016 г. в 7.00 ч.

5. При съставянето на протоколите следвайте описаната в тях последователност. Попълнете всички данни. Протоколите се подписват от посочените в тях лица.

6. След подписване на протоколите отговорността за опазване на изборните книжа и материали носи председателят/съответно зам.-председателят/секретарят на СИК.

7. Забранява се предварителното раздаване на изборни книжа и материали.

8. При предаването и приемането на изборните книжа и материали могат да присъстват регистрирани наблюдатели, застъпници на кандидатски листи, упълномощени представители на партиите, коалициите и инициативните комитети, регистрирали кандидатски листи, както и на инициативните комитети, партиите и коалициите, регистрирани в ЦИК за участие в информационно-разяснителната кампания по въпросите на националния референдум. Те удостоверяват самоличността и качеството си с документ за самоличност и удостоверение за регистрация, а упълномощените представители – с пълномощно от съответната партия, коалиция и инициативен комитет.

Удостоверението за регистрацията на наблюдателя е издадено от ЦИК, а удостоверението за регистрация на застъпника от РИК.

Представителите на партиите, коалициите и инициативните комитети се легитимират с пълномощно.

9. При съмнения за автентичността на удостоверението можете да направите проверка в публичния регистър на наблюдателите на www.cik.bg, а за застъпника и упълномощения представител на партиите, коалициите и инициативните комитети – в публичните регистри на интернет страницата на съответната РИК.

Транспортиране на изборни книжа и материали

1. Изборните книжа и материали се транспортират до секцията (изборното помещение) най-късно до 20,00 ч. на 5 ноември 2016 г. Транспортното средство се осигурява от кмета на общината.

2. Няколко съседни СИК могат да бъдат обслужвани с едно транспортно средство.

3. Шофьорът на транспортното средство трябва да бъде снабден с писмо, в което са изписани трите му имена, ЕГН, регистрационният номер на транспортното средство и целта на пътуването. Писмото се подписва и подпечатва от кмета на общината.

II. ПОДГОТОВКА НА МЕСТАТА ЗА ГЛАСУВАНЕ

Действия по подготовка на изборното помещение от СИК

1. Избирателните списъци и останалите изборни книжа и материали и техника се внасят в изборното помещение в присъствието на повече от половината членове на СИК.

2. Изборните помещения се оборудват от общинската администрация с работни места за членовете на СИК, така че да се разположат свободно два избирателни списъка, две кутии за гласуване, места за бюлетините за президент и вицепрезидент на републиката, пликовете и бюлетините за националния референдум, печата на СИК, достатъчно столове/места за сядане за членовете на СИК, наблюдатели, застъпници, представители на партии, коалиции и инициативни комитети, както и копирна техника. Кутиите за гласуване се слагат в двата края на масата, на която работи СИК. Избирателният списък и списъкът за гласуване в националния референдум се слагат на две отделни места и с тях работят двама различни членове на комисията.

3. Обособява се кабина/и за гласуване и прегради за машинно гласуване (само за СИК, провели машинно гласуване). Кабината/ите и преградата/ите се поставя/т и оборудва/т така, че да се осигури тайната на гласуването и да осигури гласуването и на избиратели с увредено зрение или със затруднения в придвижването. Кабината/ите трябва да е/са добре осветена/и и завесите да са от непрозрачен плат в неутрален цвят с височина най-малко 200 см от пода.

В секциите с над 200 избиратели се осигурява втора кабина за гласуване, а в секциите с над 400 избиратели се осигурява задължително втора кабина за гласуване. Когато в сградата, в която се намира секцията, няма секция за гласуване на лица с увредено зрение и затруднения в придвижването едната от кабините се приспособява за гласуване на лица, придвижващи се с помощно средство.

4. В кабината за гласуване се поставя маса, стол и химикал, пишещ със син цвят.

5. На всяка секция се предоставят две кутии – избирателна кутия за гласуване в изборите за президент и вицепрезидент на републиката и кутия за гласуване в националния референдум.

Общинската администрация осигурява достатъчен брой резервни избирателни кутии (за секциите с над 500 избиратели).

6. Пред изборното помещение и в кабината за гласуване се поставя табло, на което с големи букви е указано, че избирателят може да изрази своя вот само със знак „X“ или „V“, поставени с химикал, пишещ със син цвят;

Такова табло се поставя в кабината за гласуване, на стената срещу входа на кабината, като долният край на листа е не по-високо от 150 см (+/- 5 см) от пода.

7. Членовете на СИК подреждат масите, столовете, кабините за гласуване, машините и преградите за машинно гласуване (само за СИК, провели машинно гласуване) и останалите помощни материали, които ще се използват в изборния ден, по начин и ред, позволяващ незабавното започване на изборния ден.

8. Пликът с печата на СИК не се отваря преди откриване на изборния ден и не се изважда от изборното помещение.

Действия по подготовка на пространството пред изборното помещение и на сградата, в която се помещава избирателната секция

1. В деня преди изборите и след получаване на изборните книжа и материали всяка секционна избирателна комисия е длъжна да подготви и постави пред изборното помещение:

а) информационно табло с минимални размери 100 см в широчина и 70 см във височина. На информационното табло СИК обявява:

- образците от бюлетините за гласуване за президент и вицепрезидент на републиката и национален референдум (за целта СИК ползва бюлетини за гласуване, върху лицевата страна на които се изписва текст „ОБРАЗЕЦ“);

- всички решения на СИК;

- телефоните за връзка и подаване на сигнали до районно управление на МВР и до дежурния районен прокурор;

- телефон за връзка с РИК;

б) указателно табло с минимални размери в широчина 20 см и 30 см във височина (бял лист с формат А4), на което хоризонтално с големи букви е указано, че избирателят може да изрази своя вот само със знак „X“ или „V“, поставени с химикал, пишещ със син цвят;

в) указателна табела пред секцията с минимални размери в широчина 20 см и 30 см във височина (формат А4), на която се изписва номерът на секцията и отдолу административните адреси от населеното място, които обхваща секцията;

г) пред изборното помещение на таблото се поставя информационният лист за националния референдум, издаден от Министерския съвет;

д) пред изборното помещение се поставя информационно табло за машинното гласуване (само за СИК, провели машинно гласуване).

2. На видно място на входа на сградата, в която се помещават СИК, се поставят указателни табели с минимални размери в широчина 20

см и 30 см във височина (формат А4), върху които се изписват номерата на секциите в сградата и етажът, на който се намират.

3. На всеки етаж в сградата се поставят указателни табели с минимални размери в широчина 20 см и 30 см във височина (формат А4) с номерата и местонахождението на изборителните секции на съответния етаж.

4. На входа на сградата, в която се помещават СИК, се поставя табела и други обозначителни знаци, които да насочат изборителите с увредено зрение или със затруднения в придвижването към секцията за гласуване на изборители с увредено зрение или със затруднения в придвижването. Табелата на входа е от бял картон с размери в широчина 50 см и във височина 30 см.

5. Непосредствено пред определената с решение на СИК секция за гласуване на изборители с увредено зрение или със затруднения в придвижването се поставя табела с минимални размери в широчина 20 см и 30 см във височина (формат А4), на която се отбелязва допълнителното предназначение на секцията и международния знак за инвалид.

Охрана на изборните помещения

1. След проверката и подреждането на изборното помещение присъстващите членове на СИК го запечатват с хартиена лента (подпечатана с печата на общината), на която се подписват (чл. 218, ал. 5 от ИК).

2. Изборните помещения се охраняват отвън от служители на Министерството на вътрешните работи.

Съдействие от кмета на общината

1. Кметът на общината, района или кметството е длъжен да оказва съдействие на СИК по привеждане на изборното помещение във вид, удобен за работата на СИК и за протичането на изборния ден, както и на пространството пред изборното помещение и разполагането на указателни табели и табла.

2. Кметът снабдява членовете на СИК със списък с имената на членовете и телефонните номера за връзка помежду им, както и телефоните за връзка с РИК и с общинската администрация.

3. Кметът осигурява превозно средство за придвижване до секцията на изборители с увредено зрение и затруднения в придвижването.

4. Кметът на общината осигурява помещение за работата на подвижната СИК и превозното средство за придвижване на членовете и до домовете на изборителите, така че то да побира повече от 4 члена на ПСИК и две кутии за гласуване.

5. Кметът осигурява също и транспортното средство за придвижване на членовете на СИК до РИК за предаване на протоколите с резултатите от гласуването и изборителните списъци.

Забрана за предварително раздаване на изборни книжа и материали

1. Забранява се предварителното раздаване на изборни книжа и материали и на бюлетини за гласуване.

2. Забранява се изнасянето бюлетини за гласуване, на избирателни кутии, кутии за отрязъци с номерата на бюлетините, избирателни списъци, бюлетини и други книжа и материали извън изборното помещение след приемането им от СИК в предизборния ден, по време на гласуването и преброяването на гласовете.

3. Забранява се отварянето на плика с печата и нараняването му преди началото на изборния ден, както и отварянето на пакетите с бюлетините. Образците от бюлетините се поставят на таблото в началото на изборния ден.

Раздел III

ЗАСТЪПНИЦИ, НАБЛЮДАТЕЛИ, ПРЕДСТАВИТЕЛИ НА ПАРТИИ, КОАЛИЦИИ, ИНИЦИАТИВНИ КОМИТЕТИ И ПРЕДСТАВИТЕЛИ НА СРЕДСТВАТА ЗА МАСОВО ОСВЕДОМЯВАНЕ

1. Застъпниците, наблюдателите, представителите на партии, коалиции, инициативни комитети и представителите на средствата за масово осведомяване могат да присъстват в изборното помещение при откриване на изборния ден, по време на гласуването и при определяне на резултатите от гласуване в секцията.

2. В изборното помещение застъпниците, наблюдателите, представителите на партии, коалиции, инициативни комитети и представителите на средствата за масово осведомяване заемат най-отдалечените места от кабината/те за гласуване.

3. Те не могат да бъдат придружители.

4. По време на гласуването в изборното помещение може да присъства, без да пречи на гласуването, само по един:

а) наблюдател – упълномощен представител от една и съща неправителствена организация общо за президент и вицепрезидент на републиката и за националния референдум;

б) застъпник на кандидатска листа на партия, коалиция и инициативен комитет в изборите за президент и вицепрезидент на републиката;

в) по един представител на партия, коалиция и инициативен комитет (или член на инициативен комитет), регистрирали кандидатска листа в изборите за президент и вицепрезидент на републиката, представител на партия, коалиция и инициативен комитет (или член на инициативен комитет), регистрирани за участие в информационно-разяснителната кампания по въпросите на националния референдум. Когато партия и коалиция е регистрирала кандидатска листа за изборите за президент и вицепрезидент на републиката и е регистрирана в информационно-разяснителната кампания по въпросите на националния

референдум, може да присъства един представител на партията и коалицията;

г) представители на средствата за масово осведомяване.

5. Застъпниците, наблюдателите и упълномощените представители на български неправителствени организации се легитимират пред СИК с лична карта и:

- удостоверение, издадено от РИК за застъпниците;
- удостоверение, издадено от ЦИК за наблюдателите;
- пълномощно, подписано от представляващия партията, коалицията и инициативния комитет или упълномощено от тях лице, за техните упълномощени представители.

6. Застъпниците, наблюдателите, упълномощените представители на партиите, коалициите, инициативните комитети и членове на инициативни комитети могат да присъстват:

- при получаване на изборните книжа и материали в предизборния ден;
- при откриване на изборния ден и по време на гласуването;
- при преброяване на бюлетините и определяне на резултатите от гласуването в СИК;
- при въвеждане данните от протоколите в ИП.

Раздел IV ИЗБОРЕН ДЕН I. ОТКРИВАНЕ НА ИЗБОРНИЯ ДЕН

Изборният ден се открива в:

- 7,00 часа на 6 ноември 2016 г.;
- не по-късно от 8,00 часа (ако в 7,00 часа не са се явили повече от половината членове на СИК).

Отваряне на изборното помещение

Задължение на членовете на СИК

Съберете се пред секцията поне 10 – 15 минути преди 7,00 часа. При липса на член на комисията – по телефона се установява дали ще се яви или не.

За да отворите изборното помещение, трябва да присъстват повече от половината членове на комисията – 3 члена при 5-членните СИК, 4 члена при 6- и 7-членните СИК и 5 члена при 8- и 9-членни СИК.

Ако не са се явили повече от половината от членовете на комисията – **НЕ ОТВАРЯЙТЕ** изборното помещение. Председателят на СИК уведомява РИК кой член на СИК отсъства. **Председателят на СИК трябва да разполага с телефонните номера на членовете на СИК и РИК (снабдява се от общинската администрация предварително).**

Ако в 7,00 ч. са се явили повече от половината от членовете на комисията, но не се е явил председателят, изборното помещение се разпечатва и изборният ден се открива от заместник-председателя, за което се уведомява РИК. Това обстоятелство се вписва и в протоколите на

секционната избирателна комисия с изборните резултати и резултатите от националния референдум.

Ако до 8,00 часа не се явят необходимият брой членове, РИК назначава нови членове на мястото на неявилите се.

При отсъствие на председателя – РИК назначава зам.-председателя за председател, а член на СИК за зам.-председател. При отсъствие на зам.-председателя или секретаря РИК назначава член на СИК на тяхно място.

Кой може да присъства при отваряне на изборното помещение и откриване на изборния ден?

При отварянето на изборното помещение могат да присъстват:

- кандидати за президент и вицепрезидент на републиката;
- застъпници на кандидатските листи;
- упълномощени представители на партии, коалиции и инициативни комитети, регистрирали кандидатски листи, и упълномощените представители на инициативните комитети, партиите и коалициите, регистрирани в ЦИК за участие в информационно-разяснителната кампания по въпросите на референдума;
- наблюдатели;
- представители на средствата за масово осведомяване;
- избиратели;
- членове на инициативни комитети.

Легитимация на присъстващите в изборното помещение лица

- кандидатите за президент и вицепрезидент на републиката – с документ за самоличност и удостоверение, издадено от ЦИК;
- упълномощените представители на партиите, коалициите и инициативните комитети, регистрирали кандидатски листи в изборите за президент и вицепрезидент на републиката и/или в информационно-разяснителната кампания по въпросите на националния референдум – с документ за самоличност и оригинал или заверено копие на пълномощно;
- членове на инициативни комитети, регистрирали кандидатски листи в изборите за президент и вицепрезидент на републиката или в информационно-разяснителната кампания по въпросите на националния референдум – с документ за самоличност и оригинал или заверено копие на удостоверението за регистрация на инициативния комитет в ЦИК;
- наблюдателите – с документ за самоличност и удостоверение за регистриран наблюдател, издадено от ЦИК;
- чуждестранни наблюдатели – с документ за самоличност и удостоверение за регистриран наблюдател, издадено от ЦИК;
- преводач на чуждестранни наблюдатели – документ за самоличност;
- застъпник – с документ за самоличност и удостоверение за застъпник, издадено от РИК;

- представителите на средствата за масово осведомяване – с документ за самоличност и удостоверение, издадено от съответната медия/средство за масово осведомяване;

- избирателите – с лична карта/зелен паспорт за родените до 31.12.1931 г. включително.

Действия след отварянето на помещението

1. Проверете:

- дали избирателните списъци, бюлетините и изборните книжа и материали за изборите за президент и вицепрезидент на републиката и за гласуването в националния референдум са налични;

- дали избирателните кутии за изборите за президент и вицепрезидент на републиката и за националния референдум и кутията за отрязъците от бюлетините са празни и изправни.

2. Разпределете помежду си функциите, които ще изпълнявате в изборния ден, с решение, за което съставяте протокол.

3. Председателят на СИК или определен с решение на комисията неин член отпечатва плика с печата на комисията. Печатът се маркира по уникален начин (**като се отрязва част от него на произволно място**). За маркирането се съставят два протокола – Приложение № 81-ПВР от изборните книжа, които съдържат най-малко три отпечатъка от маркирания печат.

Протоколите за маркиране на печата – Приложение № 81-ПВР от изборните книжа, се подписват от всички членове на СИК. Първият протокол се прилага към книжата и материалите за президент и вицепрезидент на републиката, а вторият – се прилага към книжата за националния референдум.

4. След проверката избирателните кутии, кутията за отрязъците от бюлетините и кутията за гласуване в националния референдум се затварят и се запечатват с хартиени ленти, подписани от присъстващите членове на комисията и подпечатани с печата на комисията.

5. **СЛЕД ИЗВЪРШВАНЕТО НА ТЕЗИ ДЕЙСТВИЯ** председателят обявява изборния ден за открит и гласуването започва.

6. **Член на ръководството на СИК уведомява РИК за откриването на изборния ден.**

7. Членовете на СИК са длъжни да поставят и носят предоставените им отличителни знаци, съответстващи на длъжността им.

Кой може да присъства в изборното помещение по време на гласуването

По време на гласуването освен членовете на СИК в изборното помещение, **без да пречат на гласуването**, може да присъства само по един регистриран:

- упълномощен представител на партиите, коалициите и инициативните комитети, регистрирали кандидатски листи, и на партиите, коалициите и инициативните комитети, регистрирани в ЦИК за

участие в информационно-разяснителната кампания по въпросите на референдума;

- застъпник на листите за президент и вицепрезидент на републиката, на всяка от партиите, коалициите и на инициативните комитети;

- представители на средствата за масово осведомяване;

- в една и съща секция може да наблюдават изборите само двама представители от една и съща българска неправителствена организация, като в изборното помещение може да присъства само по един тях.

Чуждестранните наблюдатели се придружават от преводач, на който се осигурява достъп до изборното помещение.

Отличителни знаци

Застъпниците, наблюдателите, представителите на партиите, коалициите и инициативните комитети са длъжни да носят в изборния ден, утвърдени с Решение № 3378-ПВР/НР от 16 август 2016 г. на ЦИК отличителни знаци по образец – на бял фон е изписано съответно: „ЗАСТЪПНИК“, „НАБЛЮДАТЕЛ“, „ПРЕДСТАВИТЕЛ НА ПАРТИЯ“, „ПРЕДСТАВИТЕЛ НА КОАЛИЦИЯ“, „ПРЕДСТАВИТЕЛ НА ИНИЦИАТИВЕН КОМИТЕТ“.

ВАЖНО! Застъпниците, наблюдателите и представителите на партиите, коалициите и инициативните комитети могат да присъстват и наблюдават изборите в свободно избрани от тях секции.

Те са длъжни да носят в изборния ден само отличителни знаци по утвърдения от ЦИК образец. Ако не носят тези знаци или носят знаци, които не отговарят на утвърдения от ЦИК образец, се отстраняват от изборното помещение.

II. ДЕЙСТВИЯ НА СИК ПО ДОПУСКАНЕ НА ИЗБИРАТЕЛИТЕ/ГЛАСОПОДАВАТЕЛИТЕ ДА ГЛАСУВАТ

Значение на избирателния списък/списъка за гласуване в националния референдум

На 6 ноември 2016 г. се гласува по два отделни списъка:

- За изборите за президент и вицепрезидент на републиката;
- За гласуване в националния референдум.

ВСЕКИ ИЗБИРАТЕЛ/ГЛАСОПОДАВАТЕЛ, ВКЛЮЧЕН В ИЗБИРАТЕЛНИЯ СПИСЪК/СПИСЪКА ЗА ГЛАСУВАНЕ В НАЦИОНАЛНИЯ РЕФЕРЕНДУМ И ПРИТЕЖАВАЩ ВАЛИДЕН ДОКУМЕНТ ЗА САМОЛИЧНОСТ, СЛЕДВА ДА БЪДЕ ДОПУСНАТ ДО ГЛАСУВАНЕ.

Действия на СИК при допускане на избирателя/гласоподавателя в изборното помещение

Секционната избирателна комисия допуска до гласуване избирателите/гласоподавателите един по един.

При влизане в изборното помещение секционната избирателна комисия информира избирателя/гласоподавателя, че се гласува за избори за президент и вицепрезидент на републиката и за национален референдум. Член на комисията указва на избирателя/гласоподавателя къде е избирателният списък за изборите за президент и вицепрезидент на републиката и за национален референдум и го информира, че данните му трябва да бъдат проверени и вписани в списъците, за да получи бюлетини за гласуване и да бъде допуснат до гласуване.

В секциите, в които се провежда машинно гласуване, СИК информира избирателите, че могат да гласуват в изборите за президент и вицепрезидент на републиката с хартиена бюлетина или машинно по свой избор.

Проверка на легитимацията на избирателите

За да допуснете избирателя до гласуване, трябва да проверите дали фигурира в избирателния списък/списъка за гласуване в националния референдум, като:

Първо, установете самоличността му. За целта:

Проверете данните от

- личната карта или

- зеления паспорт за родените до 31.12.1931 г. включително;

- на явилите се в секцията в населеното място, където се обучават ученици и студенти, когато то е различно от постоянния им адрес, се проверява личната карта и дали ученическата книжка/студентската книжка е заверена за съответната учебна година/семестър.

НЕ СЕ ДОПУСКА гласуване с шофьорска книжка или задграничен паспорт.

Ако личната карта е с изтекъл срок или повредена или избирателят заяви, че е изгубена, унищожена, открадната или в процес на издаване, той трябва да представи на СИК оригинално удостоверение за издаване на лични документи по чл. 263, ал. 1 от ИК със снимка, издадено от съответното районно управление на МВР. В противен случай избирателят не се допуска да гласува. След гласуването удостоверението остава в СИК и се прилага към избирателния списък/списъка за гласуване в националния референдум. В този случай в избирателния списък са вписва номерът на удостоверението по чл. 263, ал. 1 от ИК.

Второ, намерете името на избирателя в избирателния списък/списъка за гласуване в националния референдум. Сравнете трите имена и постоянния адрес от личната карта/зеления паспорт с отпечатаните в избирателния списък/списъка за гласуване в националния референдум, БЕЗ ДА ГИ ЧЕТЕТЕ НА ГЛАС.

Трето, попълнете списъка, като задължително трябва да впишете ЕГН, вид и номер на документа за самоличност. **НЕ ЧЕТЕТЕ/НЕ ДИКТУВАЙТЕ НА ГЛАС.**

Ако установите разлика между данните в документа за самоличност, съответно удостоверението за издаване на лични документи (по чл. 263, ал. 1 от ИК), и имената на избирателя, вписани в

избирателния списък, запишете данните от документа за самоличност в графата „Забележки“ на избирателния списък.

Списък на заличените лица

Всяка секция разполага с два списъка на заличените лица – за произвежданите избори за президент и вицепрезидент на републиката и за националния референдум.

Ако не намерите името на избирателя в избирателния списък за президент и вицепрезидент на републиката, съответно в списъка за гласуване в националния референдум, **задължително** проверете дали е вписан в Списъка на заличените лица за гласуване в изборите за президент и вицепрезидент на републиката, съответно в Списъка на заличените лица за националния референдум.

Ако откриете името на избирателя в Списъка на заличените лица за изборите за президент и вицепрезидент на републиката, съответно в Списъка на заличените лица за националния референдум, направете следното:

Проверете причината за вписването на избирателя/гласоподавателя в този списък и му я съобщете.

Ако в Списъка на заличените лица за изборите за президент и вицепрезидент на републиката срещу името на лицето е отбелязано:

- „ПО“ – означава, че избирателят е поставен под запрещение, няма избирателни права и не може да гласува;

- „МП“ – означава, че избирателят в момента изтърпява наказание „лишаване от свобода“ и няма избирателни права и не може да гласува;

- „НА“ – означава, че избирателят е включен в списък по настоящ адрес и следва да гласува в секцията по настоящия си адрес;

- „УГДМ“ – означава, че избирателят се е снабдил с удостоверение за гласуване на друго място. Такъв избирател може да гласува само ако представи УГДМ, което се прилага към избирателния списък, а избирателят се дописва в допълнителната страница на избирателния списък (под чертата) и причината за дописването се отбелязва в графа „Забележки“, където се вписва „УГДМ“.

- „МВНР“ – означава, че избирателят е вписан в списък за гласуване извън страната.

Ако в Списъка на заличените лица за гласуване в националния референдум срещу името на лицето е отбелязано:

- „ПО“ – означава, че избирателят е поставен под запрещение, няма избирателни права и не може да гласува;

- „МП“ – означава, че избирателят в момента изтърпява наказание „лишаване от свобода“ и няма избирателни права и не може да гласува;

- „НА“ – означава, че избирателят е включен в списък по настоящ адрес и следва да гласува в секцията по настоящия си адрес;

- „УГДМ“ – означава, че избирателят се е снабдил с удостоверение за гласуване на друго място. Такъв избирател може да гласува само ако представи УГДМ, което се прилага към избирателния списък, а

избирателят се дописва в допълнителната страница на избирателния списък (под чертата) и причината за дописването се отбелязва в графа „Забележки“, където се вписва „УГДМ“.

- „МВНР“ – означава, че избирателят е вписан в списък за гласуване извън страната.

- „БПА“ – означава, че избирателят е без постоянен адрес на територията на страната към 8 август 2016 г.

Във всички случаи без „МВНР“ лицата, включени в Списъка на заличените лица за изборите и/или в националния референдум, могат да бъдат дописвани в избирателния списък/списъка за гласуване и допускани до гласуване в изборите за президент и вицепрезидент на републиката, съответно до гласуване в националния референдум само ако Ви представят удостоверение по чл. 40 от ИК, издадено от съответната община/район/кметство, и попълнят и подпишат декларация, че не са гласували и няма да гласуват на друго място – Приложение № 16-ПВР/НР от изборните книжа.

Върнете документа за самоличност на избирателя/гласоподавателя и го уведомете, че не може да гласува, защото е вписан в Списъка на заличените лица за изборите за президент и вицепрезидент на републиката и/или съответно в списъка на заличените лица в националния референдум. Уведомете го, че може да гласува, само ако представи удостоверение от общината или кметството по чл. 40 от ИК – Приложение № 17-ПВР/НР от изборните книжа, с което може да се снабди и в изборния ден от общината/кметството.

Ако такъв избирател/гласоподавател се върне в избирателната секция и Ви представи оригинално удостоверение, издадено от общината по чл. 40 от ИК – Приложение № 17-ПВР/НР от изборните книжа, че основанието му в списъка, в който е вписан, е отпаднало или не е налице, той се допуска да гласува по следния ред:

- заличете избирателя/гласоподавателя от съответния списък на заличените лица, като прекарате хоризонтална черта през името и другите данни на избирателя/гласоподавателя и отбележете срещу тях „удостоверение по чл. 40 от ИК“;

- избирателят/гласоподавателят попълва декларация, че не е гласувал и няма да гласува на друго място в изборите за президент и вицепрезидент на републиката и/или в националния референдум – Приложение № 16-ПВР/НР от изборните книжа;

- впишете имената и другите му данни от документа за самоличност в допълнителната, празната страница на избирателния списък/списъка за гласуване в националния референдум – под чертата, поставена от общинската администрация;

- вземете удостоверението и декларацията и след края на изборния ден ги приложете към избирателния списък/списъка за гласуване в националния референдум;

- в графа „Забележки“ на избирателния списък/списъка за гласуване в националния референдум, отбележете основанието за вписване – „удостоверение по чл. 40 от ИК“;. Удостоверението и декларацията се

прилагат към избирателния списък/списъка за гласуване в националния референдум след края на изборния ден.

Допълнителната страница на избирателния списък Вписване на изпуснат избирател/гласоподавател

Ако не откриете името на избирателя/гласоподавателя в Списъка на заличените лица, той следва да бъде допуснат да гласува.

ДОПИШЕТЕ имената и другите данни от личната карта в допълнителната страница и допуснете избирателя/гласоподавателя да гласува.

В допълнителната страница на избирателния списък (под чертата) се дописват:

- лицата, които имат право да гласуват, но са пропуснати и не фигурират в списъка на заличените лица по чл. 38¹ от ИК;

- лицата, които са включени в списъка на заличените лица на основание чл. 38, ал. 2, т. 1 и 2, но са представили удостоверение по чл. 40, ал. 1, предложение първо от ИК, че основанието за включването им в списъка е отпаднало или не е налице и декларация по образец, че не са гласували и няма да гласуват на друго място;

- лицата, включени в списъка на заличените лица на основание чл. 38, ал. 2, т. 4 и 6 от ИК, които са се явили в секцията по постоянния им адрес и са поискали да бъдат дописани в списъка – след представяне на документ за самоличност и на декларация по образец, че не са гласували и няма да гласуват на друго място;

- членовете на СИК и охраната на съответната секция, които обслужват секция, различна от тази по постоянния им адрес – ако имат право да гласуват и след като представят декларация по образец, че не са гласували и няма да гласуват на друго място;

- избиратели с увредено зрение или затруднения в придвижването, които гласуват в избрана от тях секция или в секция по чл. 10, ал. 1 от ИК, след представяне на декларация по образец, че не са гласували и няма да гласуват на друго място;

- избиратели с удостоверение за гласуване на друго място, които гласуват в секцията по местопребиваването им и след представяне и прилагане към избирателния списък на удостоверението за гласуване на друго място;

¹ Чл. 38, ал. 2 от ИК. „Списъкът съдържа имената, единия граждански номер и основанието за заличаването на лицата, които:

1. са поставени под запрещение;
2. изтърпяват наказание лишаване от свобода, за които не предстои освобождаване до изборния ден;
3. са вписани в избирателния списък по настоящия им адрес;
4. имат издадено удостоверение за гласуване на друго място;
5. имат издадено удостоверение за гласуване в определено място;
6. са вписани в списъците по чл. 31, ал. 1;
7. имат настоящ адрес към датата на съставяне на избирателните списъци в държава, която не е членка на Европейския съюз – при избори за членове на Европейския парламент от Република България;
8. имат настоящ адрес през последните 6 месеца преди датата на произвеждане на изборите извън Република България – при избори за общински съветници и за кметове.“

- избиратели, вписани в избирателни списъци в лечебни заведения, домове за стари хора и други специализирани институции, които в изборния ден се намират извън тях, се дописват по постоянния им адрес, като представят удостоверение за дописване в избирателния списък по постоянен адрес – Приложение № 8-ПВР/НР и декларация по образец, че не са гласували и няма да гласуват на друго място;

- избиратели, вписани в избирателни списъци в местата за изтърпяване на наказание лишаване от свобода и за задържане, които в изборния ден се намират извън тях, се дописват по постоянния им адрес, като представят удостоверение за дописване в избирателния списък по постоянен адрес – Приложение № 8-ПВР/НР и декларация по образец, че не са гласували и няма да гласуват на друго място;

- избиратели, вписани в избирателни списъци на плавателни съдове под българско знаме, които в изборния ден се намират извън тях, се дописват по постоянния им адрес, като представят удостоверение за дописване в избирателния списък по постоянен адрес – Приложение № 8-ПВР/НР и декларация по образец, че не са гласували и няма да гласуват на друго място;

- ученици или студенти – редовно обучение се дописват в секция по техен избор в населеното място, където се обучават, когато то е различно от населеното място по постоянния им адрес, след представяне на документ за самоличност и:

1. надлежно заверена от учебното заведение със седалище в населеното място за съответната учебна година ученическа книжка или за съответния семестър студентска книжка;

2. декларация по образец, че не са гласували и няма да гласуват на друго място.

Представените удостоверения по чл. 40, ал. 1 за изключване от списъка по чл. 38, ал. 2, т. 1 и 2 от ИК се прилагат в оригинал към избирателния списък/списъка за гласуване в националния референдум, като в графа „Забележки“ се отбелязва основанието за вписване – „издадено удостоверение“. Когато избирателят е гласувал и в изборите, и в референдума, удостоверението се прилага в оригинал към избирателния списък за гласуване в изборите за президент и вицепрезидент на републиката, а копие от него, заверено от председателя и секретаря на СИК и подпечатано с печата на СИК, се прилага към списъка за гласуване в националния референдум.

Представените удостоверения за гласуване на друго място по чл. 240, ал. 1 от ИК се прилагат към избирателния списък/списъка за гласуване в националния референдум, като в графа „Забележки“ се отбелязва основанието за вписване – „издадено удостоверение“. Когато избирателят е гласувал и в изборите, и в референдума, удостоверението се прилага в оригинал към избирателния списък за гласуване в изборите за президент и вицепрезидент на републиката, а копие от него, заверено от председателя и секретаря на СИК и подпечатано с печата на СИК, се прилага към списъка за гласуване в националния референдум.

Представените удостоверения по чл. 263, ал. 1 от ИК се прилагат в оригинал към избирателния списък/списъка за гласуване в националния референдум, като в графа „Забележки“ се вписва номерът на удостоверението. Когато избирателят е гласувал и в изборите, и в референдума, удостоверението се прилага в оригинал към избирателния списък за гласуване в изборите за президент и вицепрезидент на републиката, а копие от него, заверено от председателя и секретаря на СИК и подпечатано с печата на СИК, се прилага към списъка за гласуване в националния референдум.

Заверено от председателя и секретаря на СИК и подпечатано с печата на СИК копие от УГДМ се предава на избирателя за гласуване при евентуален нов избор (втори тур) в изборите за президент и вицепрезидент на републиката.

Представените декларации се прилагат в оригинал към избирателния списък/списъка за гласуване в националния референдум и стават неразделна част от него.

Секционните избирателни комисии са длъжни да предоставят на избирателите образците на декларациите, описани по-горе.

В края на изборния ден, след приключване на гласуването, председателят и секретарят на СИК се подписват под последното име на вписания в допълнителната страница избирател/гласоподавател и прилагат към избирателния списък/списъка за гласуване всички описани в него декларации и удостоверения.

ВАЖНО! ДОКУМЕНТЪТ ЗА САМОЛИЧНОСТ НА ИЗБИРАТЕЛЯ/ГЛАСОПОДАВАТЕЛЯ СЕ ВРЪЩА САМО СЛЕД КАТО ПУСНЕ БЮЛЕТИНАТА В ИЗБИРАТЕЛНАТА КУТИЯ ЗА ИЗБОРИТЕ ЗА ПРЕЗИДЕНТ И ВИЦЕПРЕЗИДЕНТ И СЪОТВЕТНО ПЛИКА С БЮЛЕТИНАТА ЗА ГЛАСУВАНЕ В РЕФЕРЕНДУМА И ПОЛОЖИ ПОДПИС В ИЗБИРАТЕЛНИЯ СПИСЪК, СЪОТВЕТНО В СПИСЪКА ЗА ГЛАСУВАНЕ В РЕФЕРЕНДУМА!

Действия на СИК след проверка и вписване/дописване на данните в избирателния списък/списъка за гласуване в националния референдум

След проверка и вписване/дописване на данните на избирателя/гласоподавателя в единия от двата списъка (избирателния списък/списъка за гласуване в националния референдум), член на СИК подава на избирателя подпечатаната бюлетина за гласуване в изборите за президент и вицепрезидент на републиката или бюлетина и плик за гласуване в националния референдум в зависимост от списъка, в който са вписани/дописани данните на лицето. На избирателя/гласоподавателя се припомня, че в изборното помещение се гласува и за избори за президент и вицепрезидент или за национален референдум отново в зависимост от това в кой списък данните на лицето са проверени. Ако лицето се насочи и към другия списък, то стъпките по проверка в другия списък, описани в този раздел, се повтарят и на лицето се предоставя и другата бюлетина/респективно бюлетина и плик.

ВНИМАНИЕ! Избирателите/гласоподавателите, които гласуват и за изборите, и за референдума, първо се проверяват и в двата списъка и им се предоставят и двете бюлетини (с плик за бюлетината за националния референдум) и влизат само веднъж в кабината за гласуване!

Гласуване с придружител

Неграмотността не е основание за гласуване с придружител.

Избирател/гласоподавател с увредено зрение или затруднение в придвижването, което не му позволява да извърши необходимите действия при гласуване, може да поиска и да посочи придружител, който да го подпомогне при гласуването.

Допускането на избирател/гласоподавател да гласува с придружител е по преценка на председателя на СИК. **ИЗБИРАТЕЛЯТ/ГЛАСОПОДАВАТЕЛЯТ НЕ Е ДЛЪЖЕН ДА ПРЕДСТАВИ ДОКУМЕНТ ОТ ТЕЛК/НЕЛК.**

Член от комисията може да оспори решението на председателя. Секционната избирателна комисия се произнася с решение по направеното оспорване.

Придружителят удостоверява самоличността си с лична карта.

Не могат да бъдат придружители следните категории лица:

- член на СИК;
- представител на партия, коалиция, инициативен комитет;
- застъпник;
- наблюдател;
- лице, което е било вече придружител на двама други избиратели.

Какво отразява СИК и къде:

В графа „Забележки“ на избирателния списък/списъка за гласуване за референдума срещу името на избирателя/гласоподавателя се записват трите имена и ЕГН на придружителя по личната карта на придружителя.

Тези данни се вписват и **в Списъка за допълнително вписване на придружителите** (Приложение № 71-ПВР от изборните книжа/съответно Приложение № 52-НР от книгата за референдума). След гласуването придружителят се подписва **само** в този списък.

Секционната избирателна комисия връща личната карта на придружителя само след като той се подпише в списъка за допълнително вписване на придружителите.

След приключване на гласуването този списък се подписва от председателя и секретаря на СИК и се слага в плика с надпис „Списъци на СИК № ...“.

Кога избирателят/гласоподавателят не се подписва в избирателния списък

Когато увреждането не позволява на избирателя/гласоподавателя да се подпише, в полето за подпис член на комисията отбелязва „гласувал“ и се подписва. Това обстоятелство се отбелязва в графата „Забележки“ и в протокола на секционната избирателна комисия.

Оспорването на отказ за дописване в изборния ден

Отказът на СИК да допише избирател в списъка в изборния ден е в писмена форма и му се връчва. Избирателят може да оспори отказа пред РИК, която се произнася незабавно, но не по-късно от един час от получаване на жалбата и преди края на изборния ден.

III. ДЕЙСТВИЯ ПРИ ГЛАСУВАНЕ

А) За президент и вицепрезидент на републиката

Предоставяне на бюлетина на избирателя

След вписване на данните на избирателя в избирателния списък, член на СИК откъсва бюлетина от кочана, полага печат на гърба и я предоставя на избирателя за гласуване.

Бюлетините са подредени в кочани по 100 бюлетини. Всяка бюлетина има фабрично отпечатан пореден номер. Пред избирателя откъснете внимателно от кочана само една бюлетина.

Забранено е да откъсвате бюлетини от кочана предварително.

Уверете се, че бюлетината е по образец и върху нея няма никакви отбелязвания!

Ако бюлетината не е отпечатана съгласно утвърдения образец, или има зацапвания, или механични увреждания – отделете я и напишете върху гърба ѝ „унищожена“.

След като вие и избирателят се уверите, че бюлетината е само една, че не е попълнена и отговаря на образца, поставете един печат на гърба на бюлетината на обособеното за това място и подайте бюлетината на избирателя.

Той влиза в кабината за гласуване и там гласува, като:

1. поставя знак „X“ или „V“ с химикал, пишещ със син цвят, в квадратчето с номера на избраната от него кандидатска листа на партия или коалиция, или независим кандидат, или в квадратчето „Не подкрепям никого“, който изразява по еднозначен начин неговия вот;

2. сгъва бюлетината по начин, който не позволява да се вижда поставеният знак и да се разкрие вота му.

Избирателят излиза от кабината със сгънатата бюлетина и я подава на член на комисията, който сверява дали номерът върху бюлетината съответства на номер в кочана. При съответствие членът на комисията поставя втори печат на гърба на бюлетината, откъсва отрязъка с номера на бюлетината и го пуска в непрозрачната кутия. **Забранено е да се разгъва сгънатата бюлетина при откъсване на отрязъка. След тези действия бюлетината се подава на избирателя да я пусне в избирателната кутия.**

Не допускайте избирателят да пусне бюлетината в избирателната кутия, без да сте положили върху нея втори печат!

При несъответствие между номера върху бюлетината и номера върху кочана обявете бюлетината за недействителна и отбележете това обстоятелство върху нея и в графа „Забележки“ на избирателния списък. **Не допускайте избирателя повторно до гласуване!**

Б) в националния референдум

Предоставяне на плик и бюлетина за гласуване

След вписване на данните на гласоподавателя в избирателния списък за националния референдум член на СИК подава на гласоподавателя **един** плик и **една** бюлетина за гласуване в националния референдум.

Избирателят влиза в кабината и поставя знак „X“ или „V“, с химикал пишещ със син цвят, само в едно от квадратчетата с „да“ или „не“, отпечатани срещу всеки един от въпросите на референдума, така че да не засяга други квадратчета за гласуване.

Избирателят може да гласува по един, по два или по трите въпроса, предмет на референдума.

След като отрази вота си върху бюлетината, избирателят сгъва бюлетината и я поставя в плика, излиза от кабината, пуска плика с бюлетината в кутията с надпис „Национален референдум“ и се подписва в списъка за референдума срещу името си. След като гласоподавателят гласува и се подпише, членът на СИК му връща документа за самоличност и гласоподавателят напуска незабавно изборното помещение.

В) Общи положения в изборите за президент и вицепрезидент на републиката и в националния референдум

Сгрешена бюлетина – чл. 267 от ИК

Ако избирателят сгреша при попълването на бюлетината, той има право да поиска втора бюлетина – но само веднъж.

Вземете сгрешената бюлетина, без да я разгъвате, надпишете върху гърба ѝ „сгрешена“ и поставете печата на комисията. Подписва се от председателя, секретаря и член на комисията, предложени от различни партии и коалиции, след което я отделете настрана.

Подайте на избирателя втора бюлетина, като я подпечатате по вече указания ред.

Бюлетина с несъответстващ номер – чл. 265, ал. 5 от ИК

При несъответствие на номера на бюлетината за президент и вицепрезидент на републиката, която е попълнил избирателят, на номер от кочана, от който е откъсната бюлетината в избирателната секция, бюлетината се обявява за недействителна и това обстоятелство се отбелязва върху бюлетината и в графа „Забележки“ на избирателния списък, като се изписва „Бюлетина по чл. 265, ал. 5 от ИК“. Такива бюлетини се отстраняват и след приключване на изборния ден броят им се описва на съответния ред от протокола на СИК.

Бюлетина с показан вот – чл. 228 от ИК

Избирателите нямат право след попълване на бюлетината и преди пускането ѝ в избирателната кутия да я разгъват по начин, позволяващ

ясно да се види отбелязаното маркиране за партия, коалиция или независим кандидат.

Само в този случай бюлетината се изземва от СИК, а избирателят не бива да се допусне да гласува и да се подписва в списъка. В графата „Забележки“ срещу името му се отразява, че е показал вота си, като се изписва „Бюлетина по чл. 228 от ИК“. Избирателят не се допуска и повторно да гласува.

Върху бюлетината СИК изписва „Недействителна по чл. 228“, отделя я настрана и след приключване на гласуването общият им брой се записва на отделен ред в протокола.

Бюлетина със заснет вот – чл. 227 от ИК

Избирателите нямат право да заснемат начина на гласуване с мобилни телефони, фотоапарати или друга възпроизвеждаща техника.

Ако избирател стори това, бюлетината се изземва от СИК, а избирателят не бива да се допусне да гласува и да се подписва в списъка. В графата „Забележки“ срещу името му се отразява, че е показал вота си, като се изписва „Бюлетина по чл. 227 от ИК“. Избирателят не се допуска и повторно да гласува.

Върху бюлетината СИК изписва „Недействителна по чл. 227“, отделя се настрана и след приключване на гласуването общият им брой се записва на отделен ред в протокола на СИК.

Тези три вида бюлетини – показан вот, заснет вот и бюлетина с несъответстващ номер на номер в кочана, не се пускат в избирателната кутия. На избирателя не се дава втора бюлетина и не се допуска да гласува. Тези бюлетини се отстраняват от масата за гласуване преди отваряне на избирателната кутия, не се смесват с бюлетините, намерени в избирателната кутия и не се отчитат при броене на гласовете!

Гласуване с подвижна избирателна кутия

1. Нормативна база:

Изборен кодекс – чл. 237–239 от ИК.

2. Изборни книжа:

- Избирателен списък за гласуване с подвижна избирателна кутия – Приложение № 2-ПВР от изборните книжа;

- Списък за гласуване с подвижна кутия за гласуване за националния референдум – Приложение № 2-НР от книгата за националния референдум;

- Списък за допълнително вписване на придружителите в изборите за президент и вицепрезидент – Приложение № 71-ПВР от изборните книжа;

- Списък за допълнително вписване на придружителите в националния референдум – Приложение № 52-НР от книгата за националния референдум;

- Протокол за маркиране на печата на СИК – Приложение № 82-ПВР от изборните книжа.

С подвижна избирателна кутия гласуват избиратели с трайно увреждане, което не им позволява да упражнят избирателното си право в изборно помещение, подали са необходимото заявление в определения срок и са включени в списъка за гласуване с подвижна избирателна кутия.

Кметът на общината е длъжен да предостави подходящо помещение за подвижните секционни избирателни комисии.

Гласуването се извършва чрез посещение в дома на избирателя от членовете на подвижната избирателна комисия (ПСИК).

Гласуването се извършва в следната последователност на действия:

а) Подвижната избирателна кутия за изборите за президент и вицепрезидент на републиката и кутията за гласуване в националния референдум се поставят на достъпно и видно място в дома на избирателя;

б) Членовете на ПСИК сверяват данните от документа за самоличност на избирателя с тези от списъка за гласуване в изборите, съответно в списъка за гласуване в националния референдум, и в същия се вписват ЕГН, видът и номерът на документа за самоличност. Документът за самоличност остава в членовете на комисията до полагане на подписа от избирателя в съответния списък.

В помещението с избирателя не може да присъстват други лица. Изключения се правят, когато избирателят не може да извърши сам необходимите действия и се налага гласуване с придружител.

При гласуването с придружител в подвижна избирателна кутия се прилагат общите разпоредби при гласуването с придружител в СИК.

в) За гласуването в ПСИК се прилагат правилата за гласуване в СИК.

Членовете на ПСИК посещават избирателите по домовете им с подвижната избирателна кутия до изчерпването им в списъците, но не по-късно от 21,00 часа.

В случай, че избирател/гласоподавател не бъде открит на заявления от него адрес, в графа „Забележки“ на списъка срещу името на избирателя/гласоподавателя се отбелязва този факт и се подписва от членовете на ПСИК, които обслужват кутията.

След приключване на гласуването отворът на подвижната избирателна кутия/подвижната кутия за гласуване в националния референдум се залепва с хартиена лента, на която се отбелязва часът на последното гласуване, който не може да бъде по-късно от 21,00 часа. Хартиената лента се подписва от членовете на ПСИК, които обслужват кутията, и се подпечатва с печата на комисията. След това кутията се връща в помещението, осигурено от кмета на общината.

Закриване на изборния ден

Изборният ден приключва в 20,00 часа.

Когато пред изборното помещение в 20,00 часа няма избиратели, председателят на СИК обявява гласуването за приключило.

Когато в 20,00 часа пред изборното помещение има негласували избиратели, председателят и секретарят на СИК установяват техния брой

и самоличност. Негласувалите предават личните си карти/документите за самоличност на СИК. Само тези избиратели се допускат да гласуват, но не по-късно от 21,00 часа.

След 20,00 часа, съответно 21,00 часа, не се допуска гласуване.

Председателят на СИК обявява гласуването за приключило, след като гласуват избирателите, които са били пред изборното помещение в 20,00 часа, но не по-късно от 21,00 часа.

Председателят на СИК обявява гласуването за приключило само след като приключи гласуването и в изборите за президент и вицепрезидент на републиката и в националния референдум при спазване на горните правила.

IV. ПРЕБРОЯВАНЕ НА ГЛАСОВЕТЕ И ПОПЪЛВАНЕ НА ПРОТОКОЛИТЕ С РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ГЛАСУВАНЕТО

А. Присъстващи лица

При отварянето на избирателните кутии и установяването на резултатите от гласуването в секцията в изборното помещение могат да присъстват:

- кандидати за президент и вицепрезидент на републиката;
- застъпници на кандидатските листи по един за листите на всяка партия/коалиция/инициативен комитет;
- по един представител на партия и коалиция, регистрирали кандидати;
- по един представител или член на инициативен комитет, регистрирали кандидати;
- по един представител на партия и коалиция, регистрирани като поддръжници на заявените тези по въпросите на референдума;
- по един представител или член на инициативен комитет, регистриран като поддръжник на заявените тези по въпросите на референдума;
- по един наблюдател от организация, регистрирана за наблюдение на изборите и/или националния референдум;
- по един регистриран анкетър от регистрирана социологическа агенция, който се легитимира с удостоверение, издадено от ЦИК;
- представители на средствата за масово осведомяване – по един от съответното средство за масово осведомяване.

На присъстващите се осигурява пряка видимост при преброяването на гласовете. Преброяващият гласовете съобщава на висок глас резултатите, които установява.

Присъстващите са длъжни да спазват реда в помещението, да спазват указанията на председателя на СИК и да не пречат или препятстват работата на СИК.

Само СИК е компетентна да установи кой глас е действителен или не! Присъстващите лица не могат да се намесват в работата на СИК при установяването на гласовете.

Преди да започне да преброява гласовете, СИК определя с решение кой от членовете ѝ ще има достъп до бюлетините и ще брой, кой ще попълва протокола, кой ще опакова бюлетините и книгата и т.н.

Б. Преброяване на гласовете, подадени в изборите за президент и вицепрезидент на републиката и в националния референдум

1. Общи положения

Преброяване на гласовете и попълване на протокола

ВАЖНО! ПЪРВО СЕ ПРЕБРОЯВАТ ГЛАСОВЕТЕ И СЕ ПОПЪЛВА ПРОТОКОЛА С РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ИЗБОРИТЕ ЗА ПРЕЗИДЕНТ И ВИЦЕПРЕЗИДЕНТ НА РЕПУБЛИКАТА. Едва след подписване на този протокол от членовете на СИК се пристъпва към преброяване на гласовете, подадени в националния референдум, и попълване на протокола.

ВАЖНО! При преброяване на гласовете и попълване на протокола спазвайте точно дадените на съответния ред в него указания. Започнете да работите върху черновата на протокола.

Протоколът се състои от отделни листове с обособени страници, всеки от които е отпечатан на химизирана хартия в 3 екземпляра.

Всеки лист съдържа две страници, номерирани последователно.

В долния десен ъгъл на всяка страница от протокола е отпечатан уникален фабричен номер и два черни правоъгълника.

НЕ ДРАЙСКАЙТЕ ВЪРХУ ТЯХ! НЕ ПОЛЗВАЙТЕ ПРОТОКОЛА ЗА ПОДЛОЖКА ПРИ ПОПЪЛВАНЕ НА ЧЕРНОВАТА, ЗАЩОТО Е ОТПЕЧАТАН НА ХИМИЗИРАНА ХАРТИЯ.

При предаването на протокола в РИК всеки лист ще се сканира.

Системата разпознава протоколите по уникалния им номер и черните правоъгълници в долния край на листа. **НЕ ПИШЕТЕ И НЕ СЕ ПОДПИСВАЙТЕ В ТАЗИ ЧАСТ НА ПРОТОКОЛА.**

Ако допуснете грешка на един лист от беловата, в никакъв случай не подменяйте само този лист със съответния лист от втория формуляр на протокол, наличен в СИК!

В този случай при сканирането системата няма да разпознае листа с различни фабрични номера и няма да го приеме като част от същия протокол. Секционната избирателна комисия с такъв протокол ще бъде оставена да изчака РИК да приеме всички други протоколи и книга на останалите СИК в района. Всички членове на СИК ще бъдат събрани в областния център и в присъствието на РИК ще отворят торбата с бюлетините и останалите книга и материали, отново ще установят резултатите и ще съставят нов протокол.

Вместо да си спестите време за преписване на данните от сгрешения протокол в изборното помещение, на практика ще загубите много повече време, тъй като ще трябва да броят бюлетините повторно заедно с РИК и пълен състав на СИК.

За да отстраните грешката, зачертайте грешната цифра или дума с черта така, че да се вижда написаното, и над нея или до нея напишете

действителните данни. Всеки член на СИК трябва да подпише поправката отстрани. Ако са сгрешени данните и с цифри, и с думи, зачертайте и поправете по описания начин и двете грешки!

Само в случай че грешката не може да бъде отстранена по този начин, използвайте втория формуляр на протокол (**изцяло**).

След обявяване на края на гласуването комисията разпределя задачите си, като определя кой от членовете ѝ попълва протокола и кой има достъп до бюлетините.

Определеният от комисията член попълва установените данни върху черновата на протокола последователно и като се спазват точно указанията, дадени в самия протокол.

Цифрите и буквите се изписват едро и четливо.

2. Общи положения при попълване на част I от протокола на СИК - Приложение № 86-х-ПВР и Приложение № 86-хм-ПВР от изборните книжа – действия на СИК във всички избирателни секции

Попълване на част I от протокола на СИК, общи действия за Приложение № 86-х-ПВР от изборните книжа, съответно Приложение № 86-хм-ПВР – за секциите, в които се произвежда и машинно гласуване

След като председателят на СИК обяви гласуването за приключило и преди отваряне на изборната кутия, СИК пристъпва към преброяване и опаковане поотделно на бюлетините, посочени в т. 4 от протокола. Бюлетини, посочени в т. 4 от протокола на СИК, се преброяват и опаковат поотделно, както следва:

- неизползваните бюлетини/кочани с бюлетини;
- сгрешените бюлетини по чл. 267, ал. 2 от ИК;
- недействителните бюлетини по: чл. 265, ал. 5, по чл. 227 и по чл. 228 от ИК.

Всеки пакет се запечатва с хартиена лента, която се подписва от членовете на СИК и се подпечатва с печата на комисията. Получените числа се вписват на съответния ред в т. 5 от протокола на СИК.

Отрязъците от бюлетините се изваждат от кутията и се опаковат в плик, който се запечатва по описания по-горе начин. По същия начин **разписките от машинното гласуване** (в секциите, в които се произвежда такава) се изваждат от кутията, опаковат се и се запечатват в отделен плик, който се подписва от всички членове на СИК и се подпечатва с печата на СИК. Кочаните от използваните бюлетини и така опакованите материали се поставят в торбата. Кутиите (торбите) за отрязъците и разписките от машинното гласуване се отстраняват от масата.

Преди да отворите избирателната кутия, се попълва част първа на черновата на протокола.

Буква А – отбелязва се броят на бюлетините, получени предния ден, съгласно протокола за приемане и предаване на изборни книжа и материали.

Точка 1 – брой избиратели според избирателния списък/ци. Това е числото по т. 4 от приемо-предавателния протокол, с който СИК е приела избирателния списък за гласуване в изборите за президент и вицепрезидент на републиката.

Точка 2 – брой на избирателите, вписани в допълнителната страница на избирателния списък – под чертата в изборния ден.

Точка 3 – брой на гласувалите избиратели според положените подписи в избирателния списък, в това число под чертата.

В т. 3 от протокола на СИК, в които се провежда и машинно гласуване (Приложение № 86-хм-ПВР от изборните книжа) освен общият брой на избирателите според подписите, положени в избирателния списък, се вписва поотделно в т. 7, буква „а” броят на избирателите, гласували с хартиена бюлетина, а в т. 7, буква „б” се вписва броят на избирателите, гласували машинно, съгласно броя на потвърдените гласове от машинното гласуване според разпечатката след приключване на машинното гласуване.

Сумата от числата по т. 7, буква „а“ и т. 7, буква „б“ трябва да е равна на броя на положените подписи в избирателния списък – числото по т. 7.

След т. 3 е контролата между подписите, положени в избирателния списък, и броя на намерените в избирателната кутия бюлетини и бюлетините от машинното гласуване (в секциите, в които се провежда такава). Тази контрола може да бъде проверена едва след отваряне на избирателната кутия, съответно след изваждане на разпечатката от машинното гласуване, в секциите, в които се произвежда такава..

Точка 4 – тук запишете броя на бюлетините, които са останали извън избирателната кутия, както следва:

- а) брой на неизползваните бюлетини;
- б) брой на унищожените от СИК бюлетини – за таблата пред изборното помещение, повредени при откъсване от кочана или по друг начин и станали неизползваеми и други;
- в) брой на бюлетините по чл. 265, ал. 5 от ИК – когато номерът на бюлетината, върху която е отразен вотът на избирателя, не съответства на номер от кочана/ите от раздадените от СИК бюлетините за гласуване;
- г) брой на недействителните бюлетини по чл. 227 от ИК – тези, за които не е спазена забраната за заснемане начина на гласуване с възпроизвеждаща техника.
- д) брой на недействителните бюлетини по чл. 228 от ИК – демонстриран публично вот – начин на гласуване;
- е) брой на сгрешените бюлетини по чл. 267, ал. 2 от ИК.

3. Преброяване на гласовете и попълване част II от протокола

Попълване на т. 5 и т. 6 от протокола, общи действия за Приложение № 86-х-ПВР от изборните книжа, съответно Приложение № 86-хм-ПВР – в секциите, в които се произвежда машинно гласуване

Не отваряйте изборната кутия, преди да попълните част I от протокола.

За да пристъпите към тази част, трябва да сте разчистили масата за броене и да сте определили с писмено решение член на комисията, който ще има достъп до бюлетините и ще ги брой.

Изборната кутия се отваря. Бюлетините се изваждат, разгъват се и се подреждат на купчинки с лицевата страна надолу.

Бюлетините се преброяват и числото се записва в т. 5 на протокола.

Тук е втората контрола – числото по т. 6 трябва да е равно на сумата от недействителните и действителните гласове – числата по т. 6 и т.7 от протокола.

Можете да сверите и първата контрола – съответствието между броя на намерените в изборната кутия бюлетини – числото по т. 5 от протокола и броя на подписите в изборния списък/ци – числото по т. 3 от протокола.

За да установите броя на действителните и недействителните гласове, започнете броенето на извадените от изборната кутия бюлетини, като ги подреждате на купчинки действителни гласове (бюлетини) и недействителни гласове (бюлетини).

Преброяване на гласовете при гласуване с хартиени бюлетини и попълване на протокола на СИК с резултатите от гласуването – Приложение № 86-х-ПВР от изборните книжа

ВАЖНО! ГЛАС Е САМО НАМЕРЕНАТА В ИЗБИРАТЕЛНАТА КУТИЯ БЮЛЕТИНА. ГЛАСЪТ МОЖЕ ДА БЪДЕ ДЕЙСТВИТЕЛЕН ИЛИ НЕДЕЙСТВИТЕЛЕН.

ГЛАСЪТ Е ДЕЙСТВИТЕЛЕН, КОГАТО (чл. 278, ал. 2 от ИК):

- бюлетината е по установен образец;
- на гърба на бюлетината са положени два печата на съответната СИК;

- върху бюлетината в отъп на избирателя е отбелязан със знак „X“ или „V“ с химикал, пишещ със син цвят, само в едно от квадратчетата за гласуване – за партия, коалиция, независим кандидат или в квадратчето „Не подкрепям никого“;

- знакът „X“ или „V“ не навлиза в квадратче за гласуване за друга листа;

- върху бюлетината няма вписани символи и знаци, като букви, цифри и други знаци.

Когато бюлетината има отклонения, дължащи се на дефекти и грешки при производството, или когато върху нея има механични увреждания или зацапвания, гласът се брой за действителен.

Когато бюлетината има отбелязване със знак „X“ или „V“ с химикал, пишещ със син цвят, само в квадратчето „Не подкрепям никого“ – гласът е действителен.

Когато в избирателната кутия бъде намерена бюлетина, отговаряща на изброените по-горе изисквания за действителност на гласа, но не е откъснат долният десен ъгъл с поредния номер на бюлетината в кочана, **гласът се брои за действителен**, ако номерът на бюлетината **съвпада** с някой от номерата в кочаните, от които са откъсвани бюлетините в тази избирателна секция.

По действителността на вота трябва да се вземе писмено решение с поименно гласуване, в което да се опише поредният номер на бюлетината, както и трите имена на члена на комисията, който е отговарял за откъсване на отрязъците с фабричните номера от бюлетините.

ГЛАСЪТ Е НЕДЕЙСТВИТЕЛЕН, КОГАТО (чл. 278, ал. 3 от ИК):

- бюлетината не е по установения образец;
- на гърба на бюлетината не се съдържат два броя печати на съответната СИК;
- в бюлетината има вписани символи, като букви, цифри и други знаци;
- върху бюлетината знакът „X“ или „V“ не е отбелязан с химикал, пишещ със син цвят;
- вотът на избирателя **не е отбелязан** със знак „X“ или „V“;
- върху бюлетината има отбелязване в повече от едно квадратче – на партия, коалиция, независим кандидат или в квадратчето “Не подкрепям никого”, включително когато знакът , поставен от избирателя засяга повече от едно квадратче за гласуване, така, че не може да се определи еднозначно вота на избирателя;

Когато в избирателната кутия бъде намерена бюлетина, отговаряща на изискванията за действителност на гласа, но не е откъснат долният десен ъгъл с поредния номер на бюлетината в кочана, **гласът се брои за недействителен**, ако номерът на бюлетината **не съвпада** с никой от номерата в кочаните, от които са откъсвани бюлетините в тази избирателна секция.

ПРЕБРОЯВАНЕ НА ГЛАСОВЕТЕ

Първо, установете броя на действителните и броя на недействителните гласове и впишете тяхното число в т. 6 – брой на недействителните гласове – бюлетини, и в т. 7 – брой на действителните гласове – бюлетини.

Действителните и недействителните гласове (бюлетини, извадени от избирателната кутия) се подреждат на отделни купчинки според това в кое от квадратчетата за гласуване има поставен знак.

Недействителните бюлетини, върху които няма поставен знак в квадратче за гласуване или има поставен знак за повече от една листа, се подреждат на отделна купчинка.

Действителните гласове се подреждат на купчинки по кандидатски листи и купчинка с гласове „Не подкрепям никого“. Бюлетините от всяка купчинка се броят отделно. Полученото число се

вписва на съответния ред в т. 8 от протокола – срещу наименованието на съответната партия, коалиция или името на независимия кандидат

Числото на гласовете „Не подкрепям никого“ се вписва в т. 7.2., а общото число на действителните гласове, подадени за кандидатите на партии коалиции и независими кандидати, се вписва в т. 7.1. от протокола. Сумата от числата по т. 7.1. и т. 7.2. трябва да е равна на числото по т. 7 (общия брой на действителните гласове бюлетини).

След установяване на общия брой на действителните гласове по т. 7, т. 7.1. и т. 7.2. от протокола се пристъпва към преброяване на действителните гласове по кандидатски листи. Получените числа се вписват на съответния ред от т. 8 от протокола в графа „Действителни гласове“ – по поредността на отпечатване в бюлетината.

За целта проверете какви са отбелязванията върху квадратчетата за гласуване за всяка от листите.

ВНИМАНИЕ! Изборният кодекс въвежда изискване недействителните гласове да се отчитат и вписват в протокола по кандидатски листи.

Що е „недействителен глас по кандидатски листи“?

Когато в бюлетината има отбелязване в квадратчето за една листа, но бюлетината не отговаря на останалите изисквания за действителност (не е по образец, не е гласувано с установения в закона знак, няма два печата на гърба от съответната СИК и др.), е налице недействителен глас за кандидатската листа.

Броят на недействителните гласове за съответните листи се вписва в т. 8, в графа „Недействителни гласове“ от протокола срещу наименованието на съответната партия, коалиция или името на независимия кандидат.

Броят на бюлетините, върху които няма отбелязване за нито една партия, коалиция или независим кандидат (празна бюлетина), зачертани са всички листи или е гласувано за повече от една партия, коалиция, независим кандидат или в квадратчето „Не подкрепям никого“, бюлетините, в които не може да се установи еднозначно вота на избирателя и са недействително по друга причина се вписва в най-долния ред на графата „Недействителни гласове“ по т. 8 графа „Недействителни гласове“.

Проверете дали сумата от числата по т. 8, колона „Действителни гласове“, е равна на числото по т. 7.1. от протокола, както и дали сумата от числата по т. 8, колона „Недействителни гласове“, е равна на числото по т. 6 от протокола.

Когато действителността или недействителността на някой глас е оспорена, СИК взема решение за това дали гласът е действителен или недействителен, за което се съставя протокол (чл. 279, ал. 3 от ИК). На гърба на бюлетината се отбелязва номерът на решението, основанието за недействителност и се полагат подписи от председателя и секретаря на СИК. Протоколът по чл. 279, ал. 3 от ИК се прилага към протокола на СИК с изборните резултати.

Преброяване на гласовете и попълване на протокола с резултатите от гласуването (Приложение № 86-хм-ПВР от изборните книжа) в секциите, в които се извършва и машинно гласуване, първо се пристъпва към преброяване на хартиените бюлетини.

Преброяването на гласовете и установяване на резултатите от гласуването с хартиени бюлетини се извършва по описания по-горе начин.

Получените резултати се вписват в черновата на протокола, както следва:

- Броят на намерените в избирателната кутия гласове (бюлетини) се вписва в т. 5, буква „а“.
- Броят на намерените недействителни гласове (бюлетини) се вписват в т. 6, буква „а“.
- Броят на намерените действителни гласове (бюлетини), подадени за кандидатски листи на партии, коалиции и независими кандидати, се вписва в т. 7.1., буква „а“.
- Броят на намерените действителни гласове (бюлетини) с отбелязване „Не подкрепям никого“ се вписват в т. 7.2., буква „а“.
- Броят на получените действителни гласове за всяка една кандидатска листа поотделно се вписват в т. 8, графа „Действителни гласове“ на реда „от бюлетини (Б)“ срещу имената на кандидатите, издигнати от съответната партия, коалиция или инициативен комитет.
- Броят на получените недействителни гласове за всяка една кандидатска листа поотделно се вписват в т. 8, графа „Недействителни гласове“ на реда „от бюлетини (Б)“ срещу имената на кандидатите, издигнати от съответната партия, коалиция или инициативен комитет.

Броят на бюлетините, върху които няма отбелязване за нито една партия, коалиция или независим кандидат (празна бюлетина), зачертани са всички листи или е гласувано за повече от една партия, коалиция, независим кандидат, или в квадратчето „Не подкрепям никого“, бюлетините, в които не може да се установи еднозначно вотът на избирателя и са недействителни по друга причина, се вписва в най-долния ред на графата „Недействителни гласове“ по т. 8 графа „Недействителни гласове“, на реда „от бюлетини (Б)“.

След попълване на резултатите от броенето на хартиените бюлетини се отпечатва разпечатка с резултатите от машинното гласуване.

Данните от разпечатката се вписват в черновата на протокола, съответно в:

- т. 5, буква „б“ –брой на потвърдените гласове от машинното гласуване.

Числата от буква „а“ и буква „б“ на т. 5 се сумират и се попълва т. 5 „Общ брой на намерените в избирателната кутия бюлетини и потвърдени гласове от машинното гласуване“.

- т. 6, буква „б“ – брой на празните гласове от машинното гласуване.

Числата от буква „а“ и буква „б“ на т. 6 се сумират и се попълва т. 6 „Общ брой на недействителните гласове (брой на намерените в избирателна кутия недействителни бюлетини и празни гласове от машинното гласуване)”.

- т. 7.1., буква „б“ – брой на действителните гласове, подадени за кандидатски листи на партии, коалиции и инициативни комитети, от машинното гласуване.

Числата от буква „а“ и буква „б“ на т. 7.1. се сумират и се попълва т. 7.1. „Общ брой на действителните гласове подадени за кандидатски листи на партии, коалиции и инициативни комитети”.

- т. 7.2., б. “б”- брой на действителни гласове с отбелязване “Не подкрепям никого” от машинното гласуване.

Числата от буква „а“ и буква „б“ на т. 7.2. се сумират и се попълва т. 7.2. „Общ брой на действителните гласове с отбелязване “Не подкрепям никого” .

След установяване на гласовете по т. 7.1. и т. 7.2. броят им се събира и се попълват данните по т. 7 „Общ брой на действителните гласове (брой на намерените в избирателната кутия действителни бюлетини и действителните гласове от машинното гласуване).”

- Броят на получените действителни гласове за всяка една кандидатска листа поотделно се вписват в т. 8, графа „Действителни гласове“ на реда „от машинно гласуване (МГ)” срещу имената на кандидатите, издигнати от съответната партия, коалиция или инициативен комитет.
- Броят на празните гласове от машинното гласуване се вписват в най-долния ред на графата „Недействителни гласове“ по т. 8 графа „Недействителни гласове“, на реда „от машинно гласуване (МГ)”. След което се сумират числата от реда „от машинно гласуване (МГ)“ и „от бюлетини (Б)” и полученото число се вписва на реда “Общо МГ плюс Б” с което се установява общия брой на недействителните гласове от машинното гласуване и гласуване с бюлетини.

След съставянето на черновата на протокол (Приложение № 86-х и Приложение № 86-хм-ПВР от изборните книжа) се преминава към отваряне на кутията за гласуване в националния референдум. Протоколът за изборите (Приложение № 86-х и Приложение № 86-хм-ПВР от изборните книжа), за който е съставена черновата, се попълва, след като се провери в кутията за гласуване в националния референдум дали няма пуснати бюлетини и за президент и вицепрезидент.

Когато в кутията за гласуване за националния референдум се намерят бюлетини за президент и вицепрезидент на републиката те се приобщават към гласовете от кутията в изборите за президент и вицепрезидент на републиката.

След като попълните черновата и се убедите, че всички контроли по протокола са удовлетворени, преминете към попълване на беловата на протокола на СИК.

Пренесете внимателно данните от черновата на протокола ред по ред.

В буква „Б“ опишете дали е имало спорове по действителността на гласовете, какви решения са взети по тях.

В буква „В“ (Приложение № 86-хм-ПВР от изборните книжа, само за СИК, където е проведено машинно гласуване) отбележете дали има разпечатка с данните от машинното гласуване.

В края на протокола отбележете какви жалби или заявления са постъпвали до СИК и какви решения е взела СИК по тях. Опишете и приложете към протокола всички жалби.

Отразете каква е била обстановката при произвеждането на изборите.

Всички членове на СИК подписват протокола и се отбелязва в колко часа е станало това.

Член на СИК няма право да откаже да подпише протокола. Член на СИК, неподписал протокола без уважителни причини, носи административно-наказателна отговорност.

4. Преброяване на гласовете, подадени в националния референдум

След преброяване на гласовете, подадени в изборите за президент и вицепрезидент на републиката, СИК пристъпва към преброяване на гласовете, подадени в националния референдум.

Когато в избирателната кутия за гласуване в изборите за президент и вицепрезидент се намерят пликосе за националния референдум, те се приобщават към гласовете от кутията за гласуване в националния референдум.

ЕДИН ПЛИК Е РАВЕН НА ЕДИН ГЛАС!

В черновата на протокола преди отваряне на кутията за гласуване в националния референдум се вписват:

- в т. 1 – броят на гласоподавателите според списъка за гласуване в националния референдум (сумата от отпечатаните гласоподаватели и вписаните в допълнителната страница (под чертата);

- в т. 2 – броят на гласоподавателите според подписите в списъка за гласуване, включително в допълнителната страница (под чертата).

Преди отваряне на кутията СИК отделя бюлетините по чл. 227, 228 и 267 от ИК. Тези бюлетини се опаковат отделно и се отстраняват от масата.

Председателят или определен с решение на комисията неин член отваря кутията за гласуване в националния референдум. Определеният с решение на комисията член вади пликосете един по един. Пликосете се нареждат на купчинки и се преброяват. Числото им се вписва в т. 3 от

черновата на протокола – Приложение № 69-НР от книгата за референдума.

При наличие на бюлетини без плик, същите се отделят на отделна купчинка, преброяват се и числото им се въвежда в т. 4 на черновата на протокола – Приложение № 69-НР от книгата за референдума.

Пликовете се отварят един по един, изваждат се бюлетините. При наличие на празен плик, той се отделя и върху него се надписва „празен плик“. Празните пликове се преброяват и числото им се вписва в т. 6, буква „б“ на протокола.

Бюлетините се разделят на две купчинки:

А. Действителни бюлетини:

- бюлетини, в които поне на един от въпросите е отбелязан отговор само в едното от квадратчетата с „ДА“ или „НЕ“.

Б. Недействителни бюлетини:

- бюлетини, в които не е отбелязан нито един отговор и на трите въпроса (празни бюлетини).

- бюлетени, в които са отбелязани и двата отговора на всички въпроси.

- повече от една бюлетина, намерени в един плик (брои се за една бюлетина).

- бюлетини, изцяло задраскани.

- бюлетини, които не са по образец.

Недействителните бюлетини по т. Б се преброяват и полученото число се вписва в т. 6, буква „а“ на черновата на протокола – Приложение № 69 от книгата за референдума. Опаковат се и се отстраняват от масата.

БЮЛЕТИНАТА Е ДЕЙСТВИТЕЛА, КОГАТО: е намерена в плик; е по установения образец; не е зачертана изцяло, така че може да се установи волята на избирателя; зачертан е само един отговор и волята на гласоподавателя може да се установи еднозначно поне на един от въпросите.

БЮЛЕТИНАТА Е НЕДЕЙСТВИТЕЛНА, КОГАТО: не е по образец; зачертана е изцяло; няма зачертан нито един отговор на всички от въпросите (празна бюлетина); зачертани са и двата отговора на всички от въпросите; в които отразената воля на гласоподавателя не може да се установи еднозначно.

Действителните бюлетини по т. А се преглеждат една по една и съдържанието им се отбелязва в специална бланка (приложена в края на методическите указания). За всеки от въпросите в бюлетината се отбелязва в съответното поле дали отговорът е „ДА“, „НЕ“ или за въпроса няма отбелязан отговор, отбелязани са и двата отговора едновременно или отбелязването не може да определи еднозначно отговора на въпроса.

Числата на общия брой на отговорилите за съответния въпрос с „ДА“, „НЕ“ и броя на бюлетините, в които няма отбелязан отговор, отбелязани са и двата отговора едновременно или отбелязването не може да определи еднозначно отговора на съответния въпрос, се вписват в букви „а“, „б“ и „в“ на въпроса, като това се повтаря за всеки един от въпросите в т. 5.1., т. 5.2. и т. 5.3.

За всеки един от въпросите трябва да е спазена контролата: сумата от числата по букви „а“, „б“ и „в“ за съответния въпрос и числото по т. 6 трябва да е равно на числото по т. 3.

Трябва да е спазена и контролата: числото по т. 6 трябва да е равно на сумата от числата по букви „а“ и „б“ на т. 6.

След като попълните черновата и се убедите, че всички контроли по протокола са удовлетворени, преминете към попълване на беловата на протокола на СИК.

Раздел V

ОПАКОВАНЕ НА БЮЛЕТИНИТЕ, ИЗБИРАТЕЛНИТЕ СПИСЪЦИ, ПРОТОКОЛИТЕ НА СИК И ПОДГОТОВКА ЗА ТРАНСПОРТИРАНЕ КЪМ РИК И ОБЩИНСКАТА АДМИНИСТРАЦИЯ

След попълване и подписване на беловите на протоколите за изборите и за националния референдум изборните книжа и материали се опаковат поотделно за двата вида избори в отделни пакети, съответно за президент и вицепрезидент на републиката и за националния референдум.

ТОРБИ С КНИЖА И МАТЕРИАЛИ

А. В ТОРБАТА С БЯЛ ЦВЯТ СЕ ПОСТАВЯТ БЮЛЕТИНИТЕ, КНИЖАТА И МАТЕРИАЛИТЕ ОТ ИЗБОРИТЕ ЗА ПРЕЗИДЕНТ И ВИЦЕПРЕЗИДЕНТ НА РЕПУБЛИКАТА. ИЗВЪН ТОРБАТА ОСТАВАТ И СЕ ПОСТАВЯТ В ОТДЕЛНИ ПЛИКОВЕ:

1. Плик с надпис **„Плик № 1 ПВР - Списъци на СИК №“**.

В този плик секционните избирателни комисии поставят:

- избирателния списък;
- декларациите (Приложение № 16-ПВР/НР) и удостоверения (приложения към избирателния списък);
- списъкът на заличените лица (Приложение № 9-ПВР);
- списъкът за допълнително вписване на придружителите (Приложение № 71-ПВР).

Пликът се запечатва и подписва от членовете на СИК и се подпечатва с печата на СИК. Пликът не се поставя в торбата!

Върху плика се изписва пълният 9-цифрен номер на секцията (АА ВВ СС ХХХ).

2. Плик с надпис **„Плик № 2 ПВР - Протоколи на СИК №“**.

В този плик СИК поставят:

- попълнения и подписан протокол на СИК/ПСИК с резултатите от гласуването (Приложение № 86-х-ПВР или № 86-хм-ПВР). Протоколът **НЕ СЕ РАЗПЛАСТЯВА**;

- протоколът разпечатка от машината с обобщените данни (резултатите) от машинното гласуване (само за СИК провели машинно гласуване);

- външната памет (флаш носител) с резултатите от машинното гласуване (само за СИК провели машинно гласуване). Преди да се постави в плика, външната памет се слага в отделен плик, който се запечатва и подписва от членовете на СИК;

- сгрешения/те протокол/и (ако има такъв/а) – (Приложение № 86-х-ПВР или № 86-хм-ПВР);

- протоколът за предаване на сгрешен/и формуляр/и и приемане на нов формуляр на протокол на СИК/ПСИК (ако е съставен такъв при сгрешени протоколи) – (Приложение № 82-ПВР);

- протоколът/ите с решението/ята на СИК/ПСИК при оспорване действителността или недействителността на някой глас;

- особеното/ите мнение/я на член на СИК/ПСИК, който не е съгласен с отразеното в протокола с резултатите от гласуването.

Пликът се запечатва и подписва от членовете на СИК и се подпечатва с печата на СИК. Пликът не се поставя в торбата!

Върху плика се изписва пълният 9-цифрен номер на секцията.

Забележка: След въвеждане на данните от гласуването в Изчислителния пункт към РИК и приемане на протоколите на СИК/ПСИК от РИК в този плик се поставят и третият индигиран екземпляр на протокола на СИК/ПСИК с резултата от гласуването (предназначен за общинската администрация).

ВАЖНО: ПЕЧАТЪТ НА СИК/ПСИК НЕ СЕ ПОСТАВЯ В ТОРБАТА! Поставя се в отделен запечатан плик, след като СИК/ПСИК приключи с копирането, подписването и подпечатването на копията на протоколите и след подпечатване на пакетите с изборните книжа. Пликът се подписва от членовете на СИК/ПСИК, облепва се с тиксо и се предава на комисията по чл. 287, ал. 7 от ИК заедно с торбата и другите изборни книжа за осигуряване на гласуването при евентуален нов (втори) избор.

Контролната памет (флаш памет) с данните от машинното гласуване (само за СИК, където е проведено машинно гласуване) не се поставя в торбата.

3. В бялата торба СИК/ПСИК поставя опаковани в отделни пакети и надписани, както следва:

- пакет с надпис „Неизползвани бюлетини“;

- пакет с надпис „Недействителни бюлетини“, намиращи се извън кутията за гласуване (т. 4, букви „в“ до „е“ от секционния протокол) по чл. 227, 228 и чл. 265, ал. 5 от ИК и сгрешени бюлетини по чл. 267, ал. 2 от ИК;

- пакет с надпис „Унищожени бюлетини от СИК“. Това са унищожени от СИК бюлетини за таблата пред изборното помещение, повредени при откъсване от кочана или по друг начин (т. 4, буква „б“ от секционния протокол);

- пакет с надпис „Действителни бюлетини за кандидатски листи“ (т. 7.1. от секционния протокол);

- пакет с надпис „Действителни бюлетини „Не подкрепям никого“ (т. 7.2. от секционния протокол);

- пакет с надпис „Бюлетини с недействителни гласове“ (т. 6 от секционния протокол);
- черновите на протокола на СИК;
- пакет с надпис „Кочани от бюлетините“, с които е гласувано;
- опаковани в плик отрязъци с номерата на бюлетините;
- пакет с надпис „Разписки от МГ“ (само за СИК, провели машинно гласуване);
- протоколът за маркиране на печата на СИК/ПСИК (Приложение № 81-ПВР). Протоколът се съставя в два екземпляра като в тази торба се поставя екземплярът за изборите;
- приемо-предавателния протокол за избирателния списък (Приложения № 72-ПВР, № 73-ПВР или № 74-ПВР);
- неизползваните (непопълнени) протоколи (Приложение № 86-х-ПВР или № 86-хм-ПВР). Протоколите се поставят, без да се изваждат от пликовете, в които се намират;
- протоколът за предаване и приемане на изборните книжа и материали, съставен в деня преди изборния ден (Приложение № 76-ПВР или № 77-ПВР за ПСИК);
- списъкът на лицата, получили копие от протокола на СИК (Приложение № 84-ПВР);
- постъпилите жалби и сигнали и протоколите с решенията по тях;
- други протоколи на СИК;
- неизползвани образци на декларации.

Изборните книжа се опаковат поотделно и се запечатват с хартиена лента, която се подпечатва с печата на СИК и се подписва от членовете на комисията.

4. Другите помощни материали и технически материали, получени от общинската администрация, като кутия за отрязъците с номерата на бюлетините, неизползвани хартиени ленти, маркери, лепило, линейки, химикали и др., **не се поставят в торбата**, а се опаковат отделно и се предават на общинската администрация.

5. Торбата с книгата по т. 3 се завързва, около възела се залепва хартиена лента с изписани върху нея пълният 9-цифрен номер на секцията и имената и фамилиите на всички членове на СИК/ПСИК. Хартиената лента се подпечатва и подписва от всички членове на СИК/ПСИК. При залепването на хартиената лента да не се използва тиксо. Върху торбата се залепва хартиен етикет с надпис „Избори за президент и вицепрезидент на републиката на 06.11.2016 г.“ и пълния 9-цифрен номер на секцията. При невъзможност да бъде залепен хартиен етикет, надписът може да бъде изписан и с маркер.

6. Копие от протокола на СИК/ПСИК, подписан на всяка страница от председателя, заместник-председателя и секретаря и подпечатан с печата на комисията, се поставя на видно място пред сградата, където се помещава секцията.

Б. В ТОРБИТЕ С ЧЕРЕН ЦВЯТ СЕ ПОСТАВЯТ БЮЛЕТИНИТЕ И КНИЖАТА ОТ НАЦИОНАЛНИЯ РЕФЕРЕНДУМ

ИЗВЪН ТОРБАТА ОСТАВАТ И СЕ ПОСТАВЯТ В ОТДЕЛНИ ПЛИКОВЕ:

Пликове, които СИК/ПСИК не поставят в торбата, и тяхното съдържание.

7. Плик с надпис „Плик № 3 НР - Списъци на СИК №“.

В този плик се поставят:

- избирателният списък;
- декларациите (Приложение № 16-ПВР/НР) и удостоверения (приложения към избирателния списък;
- списъкът на заличените лица (Приложение № 9-НР);
- списъкът за допълнително вписване на придружителите (Приложение № 52-НР).

Пликът се запечатва и подписва от членовете на СИК и се подпечатва с печата на СИК. Пликът не се поставя в торбата!

Върху плика се изписва пълният 9-цифрен номер на секцията – АА ВВ СС ХХХ.

8. Плик с надпис „Плик № 4 НР - Протоколи на СИК №“.

В този плик се поставят:

- попълненият и подписан протокол на СИК/ПСИК с резултатите от гласуването в референдума (Приложение № 69-НР). Протоколът **НЕ СЕ РАЗПЛАСТЯВА**;

- сгрешеният/те протокол/и (ако има такъв/а) – (Приложение № 69-НР);

- протоколът за предаване на сгрешен/и формуляр/и и приемане на нов формуляр на протокол на СИК/ПСИК (ако е съставен такъв при сгрешени протоколи) – (Приложение № 62-НР);

- протоколът/те с решението/ята на СИК/ПСИК при оспорване действителността или недействителността на някой глас;

- особеното/ите мнение/я на член на СИК/ПСИК, който не е съгласен с отразеното в протокола с резултата от гласуването.

Пликът се запечатва и подписва от членовете на СИК и се подпечатва с печата на СИК. Пликът не се поставя в торбата!

Върху плика се изписва пълният 9-цифрен номер на секцията.

Забележка: След въвеждане на данните от гласуването в Изчислителния пункт към РИК и приемане на протоколите на СИК/ПСИК от РИК в този плик се поставя и третия индигиран екземпляр на протокола на СИК/ПСИК с резултата от гласуването в референдума (предназначен за общинската администрация).

Книжа и материали от националния референдум, които се поставят в торбата

9. В черната торба СИК/ПСИК поставят опаковани в отделни пакети и надписани, както следва:

- пакет с надпис „Неизползвани бюлетини и пликове“;
- пакет с надпис „Недействителни бюлетини“— намиращи се извън кутията за гласуване. Недействителни бюлетини по чл. 227, 228 и чл. 267, ал. 2 от ИК (когато е използвана възпроизвеждаща техника,

когато е показан начинът на гласуване и когато е допусната грешка в бюлетината при гласуването);

- пакет с надпис „Унищожени бюлетини от СИК“. Това са унищожени от СИК бюлетини за таблата пред изборното помещение, повредени при работата с тях или по друг начин;

- пакет с надпис „Действителни бюлетини“. Намерените в плик действителни бюлетини (т. 5 от секционния протокол);

- пакет с надпис „Недействителни бюлетини“. Намерените в плик недействителни бюлетини (т. 6, буква „а“ от протокола);

- пакет с надпис „Недействителни бюлетини без плик“. Намерените в кутията бюлетини без плик (т. 4 от секционния протокол);

- пакет с надпис „Празни пликове“. Намерените в кутията за гласуване пликове, в които не е поставена бюлетина (т. 6, буква „б“ от протокола);

- пакет с надпис „Пликове, от които е извадена бюлетина“. Намерените в кутията за гласуване пликове с поставена в тях бюлетина (т. 5 и т. 6, буква „а“ от протокола);

- неизползваният (непопълнен) протокол (Приложение № 69-НР). Протоколът се поставя без да се изважда от плика, в който се намира;

- протоколът за предаване и приемане на книжа и материали, съставен в деня преди деня на референдума (Приложение № 57-НР или № 58-НР за ПСИК);

- черновите на протокола на СИК;

- бланка чернова за преброяване на гласуването в националния референдум (приложение към настоящите Методически указания);

- приемо-предавателния протокол за избирателния списък (Приложение № 53-НР, № 54-НР или № 55-НР);

- протоколът за маркиране на печата на СИК/ПСИК (Приложение № 81-ПВР). Протоколът се съставя в два екземпляра като в тази торба се поставя екземплярът за референдума;

- списъкът на лицата, получили копие от протокола на СИК (Приложение № 63-НР);

- постъпилите жалби и сигнали и протоколите с решенията по тях;

- други протоколи на СИК.

10. Преди поставянето в черната торба книгата и материалите по т. 9 се опаковат поотделно и се запечатват с хартиена лента, която се подпечатва с печата на СИК и се подписва от членовете на комисията.

11. След поставяне на книгата по в торбата СИК извършва действията по т. 5 относно завързването и надписването на торбата с надпис „Национален референдум на 06.11.2016 г.“ и пълният 9-цифрен номер на секцията.

12. Копие от подписания протокол на СИК/ПСИК, подписан на всяка страница от председателя, заместник-председателя и секретаря и подпечатан с печата на комисията, се поставя на видно място пред сградата където се помещава секцията.

Копиране на протоколите на СИК

Копирането се извършва след попълване на всички данни в протокола и подписването му от всички членове на СИК и преди предаването на протокола в РИК.

Копирането се извършва от определен от СИК член само в изборното помещение.

Преди копирането се запознайте внимателно с инструкциите за работа с копирната машина и ги следвайте стриктно.

Право да получат заверено копие от протокола при поискване имат:

- ★ кандидатите;
- ★ членовете на СИК;
- ★ представителите на партии, коалиции и инициативни комитети – по един от партия, коалиция и инициативен комитет;
- ★ застъпниците – за всяка кандидатска листа;
- ★ наблюдателите от българските неправителствени организации – по един за всяка организация, регистрирана като наблюдател на изборите и/или референдума.

Секционната избирателна комисия дава възможност на всяко лице, което има право да получи копие от протокола, да сравни дали данните от копие съответстват точно на оригинала.

След сравняването и ако копие отговаря точно на оригинала – председателят, заместник-председателят и секретарят на СИК подписват копията на протокола на всяка страница (лист) и полагат печата на комисията.

Имената, качеството на лицата и другите данни, получили копие от протокола, се вписват в списъка – Приложение № 84-ПВР от изборните книжа, Приложение № 63-НР от книжата за националния референдум. Списъкът се подписва от председателя и секретаря на СИК.

Раздел VI

ТРАНСПОРТИРАНЕ НА ИЗБОРНИТЕ КНИЖА И МАТЕРИАЛИ СЛЕД ОБЯВЯВАНЕ НА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ГЛАСУВАНЕТО В СЕКЦИЯТА

Срок: веднага след изготвяне на протокола на СИК, но не по-късно от 24 часа след обявяване края на гласуването.

Действия

1. Книжата и материалите се транспортират от секцията (изборното помещение) до РИК и общината със специално организиран транспорт.

Забранява се на членовете на СИК да пренасят протоколите, бюлетините, изборните книжа и други материали по домовете си или на други места освен в РИК и в общината.

2. Транспортното средство се осигурява от кмета на общината. Няколко съседни СИК могат да бъдат обслужени от едно транспортно средство.

Шофьорът на транспортното средство трябва да притежава писмо, подписано от кмета на общината или от друго оправомощено от кмета длъжностно лице, отговорно за организационно-техническата подготовка на изборите/референдума. В писмото се отбелязват трите имена и ЕГН на шофьора, регистрационният номер на транспортното средство и целта на пътуването.

3. Председателят или заместник-председателят, секретарят и един член на СИК/ПСИК, предложени от различни партии или коалиции, вземат от избирателната секция за предаване на РИК, съответно на общинската администрация:

- плик с надпис „Плик № 1 ПВР - Списъци на СИК №“, в който е сложен избирателният списък, по които е проведено гласуването в избирателната секция с приложените към него декларации и удостоверения, списъка на заличените лица и списъка за допълнително вписване на придружителите;

- плик с надпис „Плик № 2 ПВР - Протоколи на СИК №“, в който е сложен протоколът с изборните резултати в изборите за президент и вицепрезидент на републиката – Приложение № 86-х-ПВР от изборните книжа или Приложение № 86-хм-ПВР от изборните книжа (само за СИК, провели машинно гласуване);

- плик с надпис „Плик № 3 НР - Списъци на СИК №“, в който е сложен списъкът за гласуване в националния референдум, по които е проведено гласуването в избирателната секция с приложените към него декларации и удостоверения, списъка на заличените лица и списъка за допълнително вписване на придружителите;

- плик с надпис „Плик № 4 НР - Протоколи на СИК №“, в който е сложен протоколът с резултатите от гласуването в националния референдум – Приложение № 69-НР от книжата за референдума;

- торбите с бюлетините и останалите книжа и материали от изборите за президент и вицепрезидент на републиката, съответно от националния референдум.

4. Транспортното средство превозва членовете на СИК, приносители на протоколите, и останалите книжа и материали в РИК за предаване на протоколите и списъците на РИК, след което на останалите книжа и материали на общинската администрация.

Раздел VII ПРИЕМАНЕ И ОБРАБОТКА НА СЕКЦИОННИТЕ ПРОТОКОЛИ ОТ РИК

Нормативна база:

Изборен кодекс – чл. 287 – чл. 289 от ИК и § 2 от ПЗР на Закона за пряко участие на гражданите в държавната власт и местното самоуправление

Срокове: незабавно след приключване на преброяването, но не по-късно от 24 часа след обявяване на края на гласуването.

Действия

1. Председателят или заместник-председателят, секретарят и един член на СИК, предложени от различни партии и коалиции, предават на РИК пликовете №№ 1, 2, 3 и 4 с книгата в тях, запечатани, надписани по указания начин и подписани от всички членове на СИК.

Районната избирателна комисия проверява целостта и съдържанието на пликовете, след което:

- сверява фабричния номер на протокола на СИК с резултатите от гласуването в изборите, с номера, вписан в екземпляра на протокола за предаване и приемане на изборните книжа (Приложение № 76-ПВР или № 77-ПВР за ПСИК) или в протокола (Приложение № 82-ПВР) за предаване на сгрешен/и формуляр/и и приемане на нов формуляр на протокол на СИК (ако е съставен такъв при сгрешени протоколи);

- проверява протокола на СИК с резултатите от гласуването в изборите и го предава в изчислителния пункт към РИК за въвеждане на данните от гласуването;

- проверява протокола на СИК, провели машинно гласуване, и сверява за съответствие данните в протокола с разпечатката от машината с обобщените данни (резултатите) от машинното гласуване (само за СИК провели МГ). Предава на изчислителния пункт към РИК секционния протокол (без да го разпластява) и външната памет (флаш носител), където се извършва въвеждане и сравняване с данните от секционния протокол. След проверката протоколът разпечатка от машината се поставя отново в плик № 2;

- сверява фабричния номер на протокола на СИК с резултатите от гласуването в референдума, с номера, вписан в екземпляра на протокола за предаване и приемане на книгата за референдума (Приложение № 57-НР или № 58-НР за ПСИК) или в протокола (Приложение № 62-НР) за предаване на сгрешен/и формуляр/и и приемане на нов формуляр на протокол на СИК (ако е съставен такъв при сгрешени протоколи);

- проверява секционния протокол с резултата от гласуването в референдума и го предава в изчислителния пункт за въвеждане на данните от гласуването в референдума.

2. Секционните протоколи се предават на РИК **НЕРАЗПЛАСТЕНИ** от председателя или заместник-председателя, секретаря и най-малко един член на СИК, предложени от различни партии и коалиции. Те проследяват точността на въвеждане данните от протоколите в Изчислителния пункт (ИП) на РИК.

3. Когато РИК установи очевидни фактически грешки в секционния протокол, тя го връща на СИК за отстраняването им.

Когато РИК установи, че фабричният номер на представения протокол не съответства на получен от СИК протокол, както и когато установи съществено несъответствие във вписаните в протокола данни, което не може да се отстрани от тримата приносители на протоколите, в РИК се събира цялата СИК и заедно с РИК извършват ново преброяване

на гласовете след приемането на протоколите на всички секционни избирателни комисии.

4. При приемане на секционния протокол за изборите за президент и вицепрезидент на републиката и секционния протокол за националния референдум РИК издава разписки, които съдържат числовите данни от двата протокола. Разписките се подписват от представители на РИК, СИК и ИП.

5. Членовете на СИК, предали секционните протоколи на РИК, поставят разписките до копие от секционните протоколи пред секцията.

6. Останалите действия по приемането и обработката на секционните протоколи от РИК се извършват под ръководството на комисията и съгласно Методическите указания на Централната избирателна комисия за РИК.

7. Пликовете със списъците от гласуването в изборите за президент и вицепрезидент на републиката и от гласуването в националния референдум и приложенията към тях се предават от РИК на ГД „ГРАО“ в МРРБ за извършване проверка за гласуване в нарушение на ИК.

Раздел VIII **ПРЕДАВАНЕ НА ТОРБИТЕ С БЮЛЕТИНТЕ И** **ОСТАНАЛИТЕ ИЗБОРНИТЕ КНИЖА И МАТЕРИАЛИ** **НА ОБЩИНСКАТА АДМИНИСТРАЦИЯ**

След приемане на протоколите от районната избирателна комисия членовете на СИК предават в общинската администрация торбите с бюлетините, кочаните от използваните бюлетини, използваните бюлетини и другите книжа и материали, както и пликовете с надпис „Плик № 2 ПВР – Протоколи на СИК № ...“, „Плик № 4 НР – Протоколи на СИК № ...“, (съответно от изборите за президент и вицепрезидент на републиката и от националния референдум) и печата на СИК, поставен в запечатан плик с подписите на СИК и облепен с тиксо. Тези книжа и материали и печатът се предават на комисия, назначена със заповед на кмета на общината. В състава на комисията се включват длъжностни лица от общинската администрация.

ЗАБРАНЯВА СЕ:

Запечатаните торби с бюлетините и другите книжа и материали на СИК не се разпечатват по никакъв повод без нарочно решение на РИК по чл. 287, ал. 3 от ИК за повторно преброяване на бюлетините, а след приемането им от общинската администрация въз основа на решение на Централната избирателна комисия.

Бюлетините, екземплярите от протоколите, предназначени за общинската администрация, и останалите книжа и материали се съхраняват в помещение, определено със заповед на кмета на общината до следващите избори за президент и вицепрезидент на републиката, а от националния референдум – до 5 г. от датата на произвеждането му. Помещението, в което се съхраняват описаните книжа и материали, се

запечатва с хартиени ленти, подпечатани с печата на определената със заповед на кмета комисия.

СПИСЪК НА ДЕЙСТВИЯТА НА СИК В ДЕНЯ ПРЕДИ ИЗБОРИТЕ

- Приемане на избирателния списък за гласуване в изборите за президент и вицепрезидент на републиката – подписване на приемно-предавателен протокол – Приложение № 73–ПВР/№ 74-ПВР;
- Приемане на списъка за гласуване в национални референдум – подписване на приемно-предавателен протокол – Приложение № 53–НР/№ 54-НР;
- Приемане на бюлетините и изборни книжа и материали за изборите за президент и вицепрезидент на републиката – подписване на приемно-предавателен протокол – Приложение № 76-ПВР/№ 77-ПВР;
- Приемане на бюлетините и изборни книжа и материали за гласуване в националния референдум – подписване на приемно-предавателен протокол – Приложение № 57-НР/№ 58-НР;
- Внасяне на кутиите за гласуване в изборите и в националния референдум, кутията за отрязъците от бюлетините, кутия за разписките от машинното гласуване (за СИК, в които се провежда машинно гласуване), изборните книжа и материали и копирната техника в изборното помещение;
- Проверка на копирната техника – включване в ел.мрежа, копиране на пробен екземпляр;
- Проверка наличието на кабина/и за гласуване и оборудването им с маса и стол, машини и паравани за машинно гласуване, местата за работа на СИК и за наблюдатели, застъпници, упълномощени представители на партии, коалиции, местни коалиции, инициативни комитети;
- Поставяне на информационно табло с бюлетините за гласуване пред изборното помещение, информационен лист за националния референдум, телефоните за връзка и подаване на сигнали до РУ на МВР и до дежурния прокурор и за връзка с РИК;
- Поставяне на табло с указание за гласуване със знак „X“ или „V“ и с химикал пишещ със син цвят пред изборното помещение;
- Поставяне на табло с указание за гласуване със знак „X“ или „V“ и с химикал пишещ със син цвят в кабината за гласуване;
- Поставяне на табела със знака за хора с увреждания пред определената за това секция;
- Подреждане на масите и столовете в изборното помещение и местата за работа на комисията
- Подреждане на изборните книжа, бюлетини и материали, кутиите за гласуване и за отрязъци от бюлетините и копирната техника

Поставяне на указателни табели на входа на сградата и пред изборното помещение с номера на избирателната секция и адресите, които обхваща

Заклучване на изборното помещение и запечатване с хартиена лента, подписана от присъстващите членове на СИК

ДЕЙСТВИЯ НА СИК В ИЗБОРНИЯ ДЕН ОТКРИВАНЕ НА ИЗБОРНИЯ ДЕН

- Явете се пред изборното помещение най-късно в 6,45 часа.
- В 7:00 часа проверете дали са повече от половината от членовете на СИК.
- Отворете изборното помещение в 7,00 часа само ако са налице повече от половината от членовете на СИК.
- Ако в 7,00 часа не присъстват повече от половината от членовете на СИК – НЕ ОТВАРЯЙТЕ ИЗБОРНОТО ПОМЕЩЕНИЕ
Вижте и спазвайте указанията от **Какво да се направи, когато...**

След отваряне на изборното помещение:

- Проверете дали са изборните книжа и материали.
- Празни ли са избирателната кутията, кутията за отрязъците и кутията за гласуване в националния референдум.
- Разкъсайте плика с печата на СИК. Маркирайте печата и изгответе протокол за маркиране на печата (Приложение № 81-ПВР) в два екземпляра – Двамата екземпляра на протокола се подписват от присъстващите членове на СИК и се прилагат към книгата за ПВР и за НР.
- Запечатайте с хартиени ленти избирателната кутията, кутията за отрязъците и кутията за гласуване в националния референдум. Хартиените ленти се подпечатват с печата на СИК и подписват от присъстващите членове на комисията.
- Разпределете функциите на всеки член на СИК. Взема се писмено решение.
- Председателят на СИК обявява изборния ден за открит. Уведомете за това РИК.
- Поканете явилите се избиратели да гласуват
- При откриване на изборния ден могат да присъстват – кандидати, застъпници, наблюдатели, представители на партии, коалиции, инициативни комитети, избиратели, представители на средствата за масово осведомяване.

ПОСЛЕДОВАТЕЛНОСТ НА ДЕЙСТВИЯТА ПО ДОПУСКАНЕ ДО ГЛАСУВАНЕ И ГЛАСУВАНЕ В ИЗБОРИТЕ ЗА ПРЕЗИДЕНТ И ВИЦЕПРЕЗИДЕНТ НА РЕПУБЛИКАТА

- Проверка самоличността на избирателя. Избирателят се легитимира с:
 - Лична карта;
 - Зелен паспорт – само за родените до 31.12.1931 г. включително
 - Удостоверение по чл. 263, ал. 1 от ИК, издадено от МВР – само когато личната карта е изгубена, унищожена, повредена или с изтекъл срок на валидност;

Вижте и спазвайте указанията от **Какво да се направи, когато...**

- Проверявате фигурира ли избирателят в избирателния списък. Ако избирателят не е вписан в избирателния списък, вижте и спазвайте указания от **Какво да се направи, когато...**
- Вписвате данните от документа за самоличност в избирателния списък. Задържате документа за самоличност на избирателя до пускане на бюлетината в избирателната кутия и полагане подпис в избирателния списък.
- Откъсвате **само една** бюлетина от кочана. Проверявате съответствието на номера в бюлетината с номера в кочана.
- Показвате бюлетината, за да се увери избирателят, че не е попълнена.
- Полагате един печат на гърба на бюлетината – на указаното място и я подавате на избирателя.
- Избирателят гласува в кабината за гласуване. Сгъва бюлетината, така че да се вижда номера ѝ.
- Проверявате дали номера на бюлетината съответства на номера от съответния кочан. Откъсвате полето с номера на бюлетината и го пускате в непрозрачната кутия за отрязъците.
- Полагате втори печат на гърба на бюлетината – на указаното място. Бюлетината не бива да се разгъва.
- Избирателят пуска бюлетината в избирателната кутия.
- Избирателят се подписва в избирателния списък.

- Връщате документа за самоличност на избирателя само след като се е подписал в избирателния списък

ПОСЛЕДОВАТЕЛНОСТ НА ДЕЙСТВИЯТА ПО ДОПУСКАНЕ ДО ГЛАСУВАНЕ В НАЦИОНАЛНИЯ РЕФЕРЕНДУМ

- Проверка самоличността на гласоподавателя. Гласоподавателят се легитимира с:
- Лична карта;
 - Зелен паспорт – само за родените до 31.12.1931 г.;
 - Удостоверение по чл. 263, ал. 1 от ИК, издадено от МВР – само когато личната карта е изгубена, унищожена, повредена или с изтекъл срок на валидност;

Вижте и спазвайте указанията от **Какво да се направи, когато...**

- Проверявате фигурира ли гласоподавателят в списъка за гласуване в националния референдум. Ако гласоподавателят не е вписан в списъка за гласуване в националния референдум, вижте и спазвайте указания от **Какво да се направи, когато...**
- Вписвате данните от документа за самоличност в списъка за гласуване в националния референдум. Задържате документа за самоличност на гласоподавателя до пускане на плика с бюлетината в избирателната кутия и полагане подпис в списъка за гласуване в националния референдум.
- Подавате на гласоподавателя **само една** бюлетина и само един плик за гласуване.
- Показвате бюлетината, за да се увери гласоподавателят, че не е попълнена.
- Гласоподавателят гласува в кабината за гласуване, като поставя „X“ или „V“ с химикал, пишещ със син цвят, върху квадратчето с избрания от него отговор „ДА“ или „НЕ“ по всеки от въпросите на референдума. Поставя бюлетината в плика.
- Гласоподавателят пуска плика в кутията за гласуване.
- Гласоподавателят се подписва в списъка за гласуване.
- Връщате документа за самоличност на гласоподавателя само след като се е подписал в списъка за гласуване.

КАКВО ДА СЕ НАПРАВИ, КОГАТО:**I. На 5 ноември 2016 г. копирната машина не работи:**

Обаждайте се на телефона на общинската администрация и в РИК.

II. В изборния ден – 6 ноември 2016 г.**1. При откриване на изборния ден/деня за гласуване в националния референдум:**

В 7,00 часа, ако не присъства председателят на СИК, но са се явили повече от половината от членовете на СИК:

- Заместник-председателят отпечатва изборното помещение, маркира печата и открива изборния ден/деня на референдума.

В 7,00 часа, ако не присъстват повече от половината от членовете на СИК:

- Уведомете по телефона РИК кои членове не са се явили;
- Изчакайте до 8,00 часа да се явят липсващите членове;
- Ако до 8,00 часа не се явят липсващите членове на СИК, уведомете РИК, която ще назначи резервни членове;
- След явяването на повече от половината от членовете на СИК, включително новоназначените членове – председателят на СИК открива изборния ден.

2. При допускане на избирателя/гласоподавателя да гласува:

- Ако избирателят/гласоподавателят не представи документ за самоличност – лична карта или зелен паспорт (за родените до 31.12.1931 г.) - Не допускате избирателя/гласоподавателя да гласува – укажете му, че може да удостовери самоличността си само по един от следните начини:

- с лична карта или зелен паспорт (за родените до 31.12.1931 г.);
- с удостоверение от съответното районно управление на МВР по чл. 263, ал. 1 от ИК, ако личната карта е с изтекъл срок или повредена, или избирателят/гласоподавателят заяви, че е изгубена, унищожена, открадната или в процес на издаване:

3. При проверката на избирателя/гласоподавателя в избирателния списък/списъка за гласуване в националния референдум:

Всяко лице, включено в избирателния списък/списъка за гласуване в националния референдум се допуска до гласуване.

Ако е не откриете името на избирателя/гласоподавателя:

- проверете дали името му фигурира в съответния Списък на заличените лица.

Ако името на избирателя/гласоподавателя фигурира там:

- уведомете избирателя/гласоподавателя за причината за заличаването му, както и че ще бъде допуснат да гласува само ако представи удостоверение по образец (чл. 40 от ИК) от общината.

Когато избирателят/гласоподавателят се върне по чл. 40 от ИК:

- зачертайте имената и другите му данни в Списъка на заличените лица с хоризонтална черта;

- вземете удостоверението и го приложете към съответния списък;

- поканете го да попълни декларация, че не е гласувал и няма да гласува на друго място в изборите и/или в националния референдум – Приложение № 16-ПВР/НР;

- приложете декларацията към избирателния списък/списъка за гласуване в националния референдум;

- впишете го в допълнителната страница на избирателния списък и/или националния референдум (под чертата) и го допуснете да гласува, като му подадете бюлетината за президент и вицепрезидент на републиката/за националния референдум.

Ако постоянният адрес на избирателя/гласоподавателя, отразен в документа за самоличност, не попада в обхвата на вашата секция:

- уведомете го, че трябва да гласува в секцията по постоянния си адрес.

Ако постоянният адрес на избирателя попада на територията на вашата секция, името му не фигурира в Списъка на заличените лица:

- Впишете трите имена и данните от личната карта на избирателя в допълнителната страница на избирателния списък/ списъка за гласуване

в националния референдум (под чертата) с последното отпечатано име на избирателя и го допуснете да гласува.

4. Гласуване на избиратели с увредено зрение и затруднения в придвижването

а) гласуване с придружител

С придружител може да гласува само избирател/гласоподавател, който е с увредено зрение или затруднения в придвижването, което не му позволява да извърши сам необходимите действия при гласуването.

Разрешение за гласуване с придружител се дава от председателя на СИК. При спор комисията взема решение.

б) избирател/гласоподавател с увредено зрение или затруднения в придвижването може да гласува в определена за това секция или в секция по свой избор. Когато гласува в секция, различна от постоянния му адрес, данните на избирателя/гласоподавателя се вписват в допълнителната страница на избирателния списък/списъка за гласуване в националния референдум (под чертата) и избирателят/гласоподавателят подава декларация по образец – Приложение № 16-ПВР/НР.

В ИЗБОРИТЕ ЗА ПРЕЗИДЕНТ И ВИЦЕПРЕЗИДЕНТ НА РЕПУБЛИКАТА

ГЛАСЪТ Е ДЕЙСТВИТЕЛЕН, КОГАТО (чл. 437, ал. 2 от ИК):

- бюлетината е по установен образец;
- на гърба на бюлетината са положени два печата на съответната СИК;
- върху бюлетината вотът на избирателя е отбелязан със знак „X“ или „V“ с химикал, пишеш със син цвят, само в едно от квадратчетата за гласуване;
- знакът „X“ или „V“ не навлиза в квадратче за гласуване за друга листа;
- върху бюлетината няма вписани символи и знаци, като букви, цифри и други знаци;
- когато бюлетината има отклонения, дължащи се на дефекти и грешки при производството, или когато върху нея има механични увреждания или зацапвания, гласът се брои за действителен.

В НАЦИОНАЛНИЯ РЕФЕРЕНДУМ

БЮЛЕТИНАТА Е ДЕЙСТВИТЕЛНА, КОГАТО:

- е намерена в плик;
- е по установения образец;
- не е зачертана изцяло, така че може да се установи волята на гласоподавателя;
- поне на един от въпросите е зачертан само един отговор („ДА“ или „НЕ“) и волята на гласоподавателя може да се установи еднозначно.

БЮЛЕТИНАТА Е НЕДЕЙСТВИТЕЛНА, КОГАТО:

- е намерена в кутията без плик (по т. 4 от протокола);
- не е по образец;
- зачертана е изцяло;
- няма зачертан нито един отговор;
- зачертани са и двата отговора на всички въпроси;
- в която отразената воля на гласоподавателя по всички въпроси не може да се установи еднозначно.

Празният плик е недействителен глас!